

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaalialan koulutus

ASOSTS14

2017

Marjaana Järvenpää

MAHDOLLISUUS VAIKUTTAA

– Kauhanojan päiväkodin lasten vanhempien
kokemuksia vaikuttamisesta varhaiskasvatuksessa

Marjaana Järvenpää

MAHDOLLISUUS VAIKUTTAA

- Kauhanojan päiväkodin lasten vanhempien kokemuksia vaikuttamisesta varhaiskasvatuksessa

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää vanhempien mahdollisuuksia vaikuttaa Loimaan kaupungin Kauhanojan päiväkodin varhaiskasvatukseen. Tavoitteena on kasvatusyhteistyön parantaminen päiväkodin ja kodin välillä sekä päiväkodin toiminnan kehittäminen. Vaikuttaminen varhaiskasvatuksen toimintaan luo mahdollisuuden vanhemmille osallisuuden kokemiseen. Selvitän haastattelututkimuksen avulla neljän vanhemman kokemuksia varhaiskasvatukseen vaikuttamisesta, kasvatusyhteistyön toteutumisesta ja osallisuudesta.

Tutkimuksen keskeinen konteksti on varhaiskasvatus. Se on tavoitteellista ja lasten hyvinvointia tukevaa toimintaa. Varhaiskasvatusta ohjaavat lait sekä valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön kuuluu vuorovaikutus päivähoidon henkilökunnan kanssa ja yhtenäinen toiminta lapsen kokonaisvaltaisen kasvun sekä kehityksen tukemiseksi.

Opinnäytetyö on laadullinen tapaustutkimus. Teemahaastattelun avulla sain tietoa vanhempien näkemyksistä ja kokemuksista kasvatusyhteistyön toteutumisesta, osallisuudesta sekä kehittämisehdotuksista. Merkittävin vaikuttamismahdollisuus tulosten mukaan oli keskustelu kasvatushenkilöstön kanssa. Kasvatusyhteistyössä korostui luottamus ja vanhempien ideoiden kuuntelu. Osallisuuden kokemusta lisäsi yhteiset tapahtumat ja päiväkodin tiivis yhteisöllisyys. Päiväkodin toiminnassa kehittämistä on viestinnän toimivuudessa ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisessä. Pääasiassa vanhemmat olivat hyvin tyytyväisiä Kauhanojan päiväkodin varhaiskasvatuksen toimintaan.

ASIASANAT:

Varhaiskasvatus, päiväkotitoiminta, kasvatusyhteistyö, vanhempien osallisuus, vanhemmuus

Marjaana Järvenpää

POSSIBILITY TO INFLUENCE

- Experiences of parents from Kauhanoja day care from possibilities to influence

The meaning of this thesis the find out what possibilities do parents have to influence the early childhood education in Kauhanoja day care at Loimaa. The goal is to improve educational co-operation between the kindergarten and parents and develop the operations of the day care. Influencing the operations creates an opportunity for parents to feel included. With the survey I will look into the experiences of four parents about influencing in early childhood educations, how is early childhood education co-operation working and participation.

The research's essential context is early childhood education. Early childhood education is target-oriented and supports children welfare. Early childhood educations is guided by laws and the principles of the national early childhood education and care curriculum plan as well as the local early childhood education and care curriculum. Co-operation with parents include interaction and joint action to supports the child's growth and development.

This thesis is a qualitative case study. With theme interviews I got knowledge of the parents views and experiences of how care and education co-operation work, their possibilities to take part and development ideas. The most significant opportunity according to the results was having a conversation with the staff of the day care. In care and education co-operation trust and listening to the parent's ideas were amplified. Joint events and tight community spirit of the day care added the feeling of being a part. The targets of development were communication and adding the possibilities to influence. Mainly the parents were happy with the early childhood education in Kauhanoja day care.

KEYWORDS:

Early childhood education, day care, education co-operation, parents participation, parenting.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 VARHAISKASVATUS	8
2.1 Perusteet ja tavoitteet	8
2.2 Arviointi ja laadunvalvonta	9
3 PÄIVÄKOTI VARHAISKASVATUKSEN YMPÄRISTÖNÄ	11
3.1 Kauhanojan päiväkoti varhaiskasvatusympäristönä	11
3.2 Lapsikäsitys varhaiskasvatustyötä ohjaamassa	12
3.3 Vanhemmuus	13
3.4 Kasvattaja päiväkodissa	15
3.5 Kasvatusyhteistyö	16
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	19
4.1 Metodiset valinnat	19
4.2 Tavoitteet ja tutkimustehtävät	20
4.3 Aineiston hankinta	22
4.3.1 Teemahaastattelu	23
4.4 Aineiston analyysi	25
4.5 Aineiston käsittely	26
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	28
5.1 Vaikuttamisen mahdollisuudet päiväkodin varhaiskasvatuksessa	29
5.2 Kasvatusyhteistyön merkitys	32
5.3 Vanhempien osallisuus	33
5.4 Kehittämisideat	35
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	38
6.1 Tutkimustulosten yhteenveto	38
6.2 Jatkotutkimusideoita	42
7 TYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	43
8 POHDINTA	45
LÄHTEET	47

LIITTEET

- Liite 1. Saatekirje vanhemmille
- Liite 2. Teemahaastattelun kysymykset
- Liite 3. Tutkimuslupa
- Liite 4. Tyypittelyn esimerkki

1 JOHDANTO

Valtakunnallisen varhaiskasvatuksen perusteiden mukaan varhaiskasvatuksen tarkoituksena on tukea lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia, oppimista ja kasvua. Varhaiskasvatus on pedagogiikkaan painottunut kokonaisuus, johon sisältyy hoito, kasvatus ja opetus. Tavoitteena on myös parempi laadunhallinta, minkä avulla varmistetaan tasavertainen varhaiskasvatus kaikille päivähoitoon osallistuville lapsille. Tärkeitä ovat myös yhteistyö vanhempien kanssa ja monialainen yhteistyö eri ammattiryhmien kanssa. (Valtakunnallisen varhaiskasvatuksen perusteet 2016, 8.) Vanhemmille tulee tarjota mahdollisuus osallisuuden kokemukseen ja mahdollistaa vaikuttaminen lapsensa varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen sekä arviointiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.) Tutkimuksessani tulen ottamaan selvää millaisina lasten vanhemmat kokevat vaikuttamisen mahdollisuudet Kauhanojan päiväkodissa.

Opinnäytetyöni kontekstoituu Loimaan kaupungin Kauhanojan päiväkotiin, jossa toteutetaan varhaiskasvatuslain mukaista varhaiskasvatusta. Merkittävimpinä tietoperustana opinnäytetyössäni ovat valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä Loimaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma ja varhaiskasvatuslaki. Näissä on määriteltä varhaiskasvatuksen peruselementit. Selvitän lakisääteiset sekä valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan pohjautuvat varhaiskasvatuksen tavoitteet sekä perusteet. Opinnäytetyön tietoperustaa laatiessani perehdyn samasta aiheesta tehtyihin opinnäytetöihin ja varhaiskasvatuksesta tehtyihin tutkimuksiin sekä alan kirjallisuuteen. Esittelen varhaiskasvatuksen tavoitteet sekä perusteet, päiväkotiympäristön, lapsikäsitteiden sekä kasvattajien roolin.

Aihe opinnäytetyöhöni lähti liikkeelle Kauhanojan päiväkodin tarpeesta saada tietoa vanhempien kokemuksista varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen vaikuttamisesta. Tavoitteena on tutkia, miten vanhemmat ymmärtävät osallisuuden käsitteen sekä miten se ilmenee päiväkodin toiminnassa. Tutkimus täsmentyi laadulliseksi tapaustutkimukseksi, jossa tutkitaan esimerkiksi ihmisryhmää tai yhteisöä. Tavoitteena on ymmärtää tietyn tapauksen syvällistä tulkintaa tai toimintatapaa. (Kananen 2012, 34-35.)

Tutkimuksessani keskeisiä osa-alueita ovat vanhempien vaikuttamisen mahdollisuudet, kasvatusyhteistyön toteutuminen, vanhempien osallisuus sekä Kauhanojan päiväkodin varhaiskasvatuksen toiminnan kehittäminen. Tutkimustehtäviksi täsmentyivät

1. Millä tavoin päiväkodissa luodaan vanhemmille mahdollisuuksia vaikuttaa varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin? 2. Mitä on kasvatusyhteistyö ja millä tavoin se toteutuu? 3. Millä tavoin osallisuus ymmärretään sekä miten se toteutuu? 4. Millaisia kehittämisideoita sekä muutos tai parannusehdotuksia vanhemmilla on? Haastattelututkimuksen avulla vanhemmilla on mahdollisuus keskustellen kertoa oma kokemus varhaiskasvatustoiminnasta. Tulosten avulla saadaan selville, miten vanhempien on mahdollista osallistua varhaiskasvatuksen kehittämiseen sekä miten päiväkodissa on mahdollistettu vanhempien osallisuuden kokeminen.

Vanhempien ideoiden kuuntelu ja osallisuuden mahdollistaminen edistävät hyvän kasvatusyhteistyön syntymistä. Uudistetun valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan kasvatusyhteistyö on tärkeä osa päivähoidon arkea. Tarkoituksena on tukea sekä vahvistaa koko perheen hyvinvointia ja samalla lapsen hyvinvointia. Toimiva yhteistyö vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan välillä luo lapsille turvallisen ja jatkuvan ympäristön. Yhteistyön tulee olla säännöllistä ja lapsen tarpeet huomioon ottavaa. (Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 32-33.)

2 VARHAISKASVATUS

2.1 Perusteet ja tavoitteet

Varhaiskasvatuslaissa on määritelty, että varhaiskasvatus on hoidon opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa painotetaan pedagogiikkaa. Varhaiskasvatusta tulee suunnitella ja asettaa toiminnalle tavoitteita. (Varhaiskasvatuslaki 8.5.2015/580, 1 §.) Varhaiskasvatusta voidaan järjestää monella eri tavalla esimerkiksi leikki- tai kerhotoimintana, perhepäivähoidossa ja päiväkodissa. Perheille on tarjolla lapsen edunmukainen vaihtoehto. Oikeus varhaiskasvatukseen on jokaisella lapsella. Osallistuminen esiopetukseen on velvollisuus 1.8.2015 alkaen. Kokonaisuudessa varhaiskasvatus on kasvun, hoidon ja opetuksen kokonaisuus. (Opetushallitus 2016.)

Päivähoidon tulee tarjota lapselle turvallinen kasvu ympäristö sekä vuorovaikutussuhteet. Lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen on varhaiskasvatuksen keskeinen tavoite. Lasta tulee tukea ikätasonsa sekä kehitystasonsa mukaisesti yksilöllisesti. Tasa-arvoinen oppiminen ja koulutuksen edellytykset tulee huolehtia kaikille lapsille. Lasten täytyy saada leikkiä, liikkua, tutustua ympäristöön sekä kulttuuriin ja pedagogista toimintaa. Jokainen lapsi tulee huomioida yksilönä ja tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarpeet sekä lasten tulee saada vaikuttaa toiminnan arkeen ikätasonsa mukaisesti. Yhteistyö vanhempien ja koko perheen kanssa korostuu varhaiskasvatuksessa. (Varhaiskasvatuslaki 8.5.2015/580, 2 a §.)

Lapsi oppii tutkimalla, ihmettelemällä sekä kokeilemalla. Tämän pedagogisen mallin mukaan tulee varhaiskasvatusta, suunnitella sekä toteuttaa. Tutkimista voi tapahtua monessa eri ympäristössä ja tutkivaa oppimista voi jokainen lasten kanssa työskentelevä edesauttaa sekä kannustaa. Lapsella voi olla mielessä jokin kysymys tai jokin asia, mikä mietityttää ja lapsi haluaisi saada siihen vastauksen. Parhaiten vastaus löytyy, kun lapsi ryhtyy itse selvittämään ja tutkimaan asiaa. Yhdessä kasvattajan kanssa tutkimisen, tekemisen ja kokemisen kautta asiaan voidaan saada vastaus. (Hujala & Turja 2011, 32-33.)

Jokaiselle lapselle tulee tehdä oma varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelma voidaan toteuttaa eri tavoilla. Tärkeimmät sekä keskeisimmät asiat lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa ovat lapsen yksilöllisten taitojen huomioiminen, kasvatusyhteistyö ja yhdessä tehtävän kasvatustyön seuranta sekä arviointi. Varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee

ilmi jokaisen osallistuvan ääni ja näkökulma. Yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan vaikuttavat lapsi itse, kasvattaja henkilöstö päivähoidossa ja vanhemmat. Suunnitelmassa kirjataan tavoitteet sekä toiveet jokaiselle lapselle yksilöllisesti. Suunnitelman toteuttaminen ja lapsen tavoitteiden saavuttaminen kirjataan vasaun, josta jokainen lapsen kanssa työskentelevä voi tarkistaa lapsen yksilölliset tuen tarpeet. Lasta ei tule arvioida tiettyjen normien mukaan tai verrata muihin. Tavoitteena on lasta arvostava, tukeva sekä hänen ainutlaatuisuuttaan korostava kertomus. Varhaiskasvatussuunnitelman avulla on mahdollista tarjota lapselle arvostusta ja hyväksyntää juuri sellaisena kuin hän on. (Kaskela & Kronqvist 2012, 11, 14.)

Loimaan kaupungilla on oma varhaiskasvatussuunnitelma, joka toimii päiväkotien yksikökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien perustana. Kauhanojan päiväkodin toiminta perustuu kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatuksen tulee olla lapsen tarpeista lähtevää huolenpitoa, oppimista sekä kasvua tukevaa ja laadukasta turvallisessa ympäristössä. Päivähoitoyksiköissä toteutetaan kasvatusyhteistyötä eli kasvatuskumppanuutta päivähoidon ja kodin välillä. Loimaan varhaiskasvatussuunnitelmassa korostuvat tärkeinä asioina oikeudenmukaisuus ja lapsen arvostaminen yksilönä, sellaisena kuin hän on. (Loimaan varhaiskasvatussuunnitelma 2015, 6.)

2.2 Arviointi ja laadunvalvonta

Yhtenä opinnäytetyöni tavoitteista on selvittää miten vanhemmat voivat vaikuttaa päiväkodin varhaiskasvatuksen toiminnan arviointiin. Yleisesti laadunarvioinnilla on tarkoitus saada tietoa toiminnasta ja sen toimivuudesta. Arvioinnista saatujen tulosten perusteella voidaan kehittää päiväkodin toimintaa sekä parantaa työn laatua. Arviointia tehdessä saadaan selville vahvuudet ja hyvin toimivat asiat sekä pystytään yksityiskohtaisesti tunnistamaan kehittämiskohteita. Arvioinnissa tulee esiin, miten lapset kohdataan, millainen on pedagogiikka tai kasvatuskumppanuus. Työntekijöiden ammatillisen kasvun sekä kehittymisen kannalta arviointi ja oman työn reflektointi ovat tärkeitä. Sen avulla voidaan muuttaa käytäntöjä ja huomata vahvuudet. Vanhemmilla on myös usein mahdollista osallistua varhaiskasvatuksen laadunarviointiin. Sen avulla luodaan mahdollisuus hyvälle kasvatuskumppanuudelle. (Hujala & Turja 2011, 321.)

Alueellisesti sekä paikallisesti varhaiskasvatusta valvoo ja ohjaa Aluehallintavirasto, jonka tehtävänä on valvoa, toteutuuko varhaiskasvatustilaki kaikissa päivähoito yksi-

köissä. Aluehallintavirastoa ohjaa ja valvoo Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Tarkoituksena on taata yhdenmukainen päivähoidon ohjaus ja valvonta. (Varhaiskasvatuslaki 28.12.2012/909, 8 §.) Valvontaa on, mutta päivähoitoyksiköiden omaan arviointiin sekä laadunvalvontaan tulisi kiinnittää tarkempaa huomiota.

Loimaan varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu ohjeistus joka vuotisesta vanhemmille tehtävästä asiakastyytyväisyyskyselystä sekä henkilöstön kehityskeskusteluista. Nämä ovat keskeiset laadun arvioinnin konkreettiset toimintatavat. Tarkoituksena on, että yksikkökohtaisesti arvioidaan koko toimintakauden ajan varhaiskasvatuksen toimintaa. Tavoitteena on löytää varhaiskasvatuksen vahvuudet ja huolehtia lapsilähtöisyydestä. Toiminnan merkitystä sekä vaikuttavuutta arvioidaan, jotta on mahdollista kehittää toimintaa. (Loimaan varhaiskasvatussuunnitelma 2015, 26.)

Laatutyön ymmärrykseen ja määrittämiseen vaikuttavat jokaisen oma kokemus sekä ymmärrys siitä mitä laatu on. Laadukasta varhaiskasvatusta toteuttavien tulee itse ymmärtää mikä on oma perustehtävä, minkä avulla laatutyö toteutuu. Pitää ymmärtää mikä on laadukasta hoitoa, opetusta ja kasvatusta. Kasvattajien tulee arvioida omaa toimintaansa ja työskentelyä, jotta voidaan saavuttaa laadun ymmärrys. Oman toiminnan arvioinnin perusteella voidaan saavuttaa yhteisymmärrys kasvattajien kesken siitä, mitä tarkoittaa laadukas varhaiskasvatustyö. Hyvä ja laadukas päivähoito toteutuu yhteistyössä perheiden ja vanhempien kanssa. Tavoitteena ei ole vain tehdä tehokkaasti tuloksia vaan olla aidosti läsnä sekä kohdata jokainen ihminen yksilönä. Laadukkaasta hoidosta ja kasvatuksesta huokuu välittäminen. Jokaisesta huolehditaan ja välitetään tasapuolisesti. (Häkkä ym. 2014, 130-133.)

3 PÄIVÄKOTI VARHAISKASVATUKSEN YMPÄRISTÖNÄ

Päiväkodissa tehtävä varhaiskasvatustyö perustuu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, varhaiskasvatuslakiin sekä Loimaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Laissa on erikseen määritelty varhaiskasvatuksen tavoitteet; päivähoiton tavoitteena on lisätä ja tukea lasten kokonaisvaltaista kehitystä sekä hyvinvointia. Lapsia tulee kohdella tasa-arvoisesti ja tarjota lapsille mahdollisuus elinikäiseen oppimiseen. Ympäristön tulee olla turvallinen ja lapsille sopiva. Henkilökunnan tulee tarjota lapsille vuorovaikutus mahdollisuuksia niin toisten lasten kuin aikuistenkin kanssa. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee tehdä yhteistyötä vanhempien kanssa ja tukea koko perhettä. Kaikessa toiminnassa tulee ottaa huomioon lapsen etu sekä kunnioittava kohtelu. Lapsella on oikeus saada osallistua päivähoiton toiminnan suunnitteluun sekä olla mukana toiminnassa. Päivähoidolla turvataan jokaiselle lapselle tasavertainen varhaiskasvatus. (Varhaiskasvatuslaki 8.5.2015/580, 1 §.)

3.1 Kauhanojan päiväkotiympäristö

Loimaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksen tarkoituksena on edistää ja tukea kokonaisvaltaisesti lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia yhteistyössä vanhempien, päivähoiton henkilökunnan ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Keskeisenä toiminta-ajatuksena on tarjota turvallinen, tasa-arvoinen sekä lapsen kehitystä ja oppimista tukeva kasvatusympäristö. Samalla tehdään yhteistyötä lasten vanhempien kanssa. (Loimaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2015, 5-6.)

Psyykkisen päiväkotiympäristön muodostumisessa korostuvat vanhempien kokemukset yhteistyöstä ja työntekijöiden ammatillisuudesta. Hyvässä yhteistyössä on kuulevaa kunnioitusta, avoimuutta sekä aitoa kiinnostusta, yhteisesti päätetyt tavoitteet ja niiden toteutumisesta päätetyt toimintamenetelmät. Varhaiskasvatuksen tarkoitus on tukea vanhemman kasvatusta ja yhdessä keskustella asioista, jolloin taustalla on jatkuvasti lapsen etu ja hyvinvoinnin tukeminen. Päivähoidossa työntekijöiden tulee aidosti kohdata vanhempi ja koko perhe. (Kanninen & Sigfrids 2012, 135.)

Päiväkodin toimintaympäristön tulee mahdollistaa erilaiset oppimisympäristöt. Lapsen kasvua ja kehitystä tulee tukea sosiaalisen, psyykkisen ja fyysisen ympäristön avulla. Tavoitteena on saada muodostettua sellainen ympäristö, jossa lapsen mielenkiinto herää

tutkimaan ja ratkaisemaan itse asioita sekä sopivasti haasteellinen. Oppimista tapahtuu koko ajan ja joka tilanteessa. Fyysinen ympäristö on tilat, tavarat, rakennukset ja ulkoilalueet. Sosiaalinen ja psyykinen ympäristö muotoutuvat vuorovaikutuksen ja toiminnan kautta. Millä tavoin lapsi tulee kuulluksi? Minkälainen on kasvatusilmapiiri ja kuinka aktiivisesti toimintaa ja ympäristöä kehitetään. Oppimisympäristöjen suunnittelussa ja toteuttamisessa tulisi huomioida lasten yksilölliset tarpeet ja olla valmis muuttamaan oppimisympäristöä tarvittaessa lasten tarpeiden mukaiseksi. (Häkkinen ym. 2014, 146-148.)

Kauhanojan päiväkotit sijaitsee luonnon keskellä peltojen ja metsien ympäröimänä. Lähiympäristössä tehdään retkiä lasten kanssa taikametsään sekä tutkitaan ympäröivää luontoa. Päiväkodin lapset ja aikuiset voivat käyttää alakoulun urheilualueita niin talvella luistellessa ja hiihtäessä kuin kesällä pelaten pallopelejä. Kauhanojan alakoulun oppilaiden kanssa yhteisessä käytössä on liikuntasali, jossa on monenlaisia välineitä. Virikkeellinen ympäristö kannustaa lapsia liikkumaan. (Loimaan kaupunki 2017.)

3.2 Lapsikäsitys varhaiskasvatustyötä ohjaamassa

Ihmisen perusominaisuuksiin lukeutuvat fyysisyys, sosiaalisuus sekä psyykkisyys kokonaisuuksina. Holistisen ihmiskäsityksessä ihminen nähdään kokonaisuutena eikä mitään ominaisuuksia voi erottaa toisistaan. Niitä voidaan kuitenkin tarkastella eri näkökulmista. Fyysisesti ihminen muodostuu soluista, kudoksista ja muista elinjärjestelmistä. Sosiaalisesti ihminen kehittyy suhteessa ympäristönsä kanssa. Lapsi sosiaalistuu toisten ihmisten seurassa ja vuorovaikutuksessa. Jokainen omaksuu ympäröivän yhteisönsä säännöt ja normit sekä kehittyy ja kasvaa yksilönä yhteisön keskellä. Psyykkisesti ihminen muotoutuu persoonallisuuden ja kognitiivisten taitojen kautta, joita ovat ajattelu, muisti, tahto ja tunne. Ihminen vaatii ympärilleen yhteisön ja yhteiskunnan, jotta voi kehittyä kokonaisvaltaisesti. (Karling ym. 2009, 17.)

Päivitettyjen valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapsi on aktiivinen toimija ja oppiminen on elinikäistä. Lasten kehitys, oppiminen ja kasvaminen tapahtuvat vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin ja ympäristöön. Oppiminen tapahtuu kokemusten kautta, toiminnan tulee perustua lasten aikaisempiin kokemuksiin sekä kiinnostuksen kohteisiin. Kasvu, kehitys ja oppiminen ovat kokonaisvaltaisia. Oppimisessa yhdistyvät ajattelu, tunteet, keholliset kokemukset sekä aistihavainnot. Leikillä on pedagoginen merkitys lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä, kasvussa ja oppimisessa.

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 21-22.) Omaksuttu ihmiskäsitys vaikuttaa myös jokaisen henkilökohtaiseen käsitykseen lapsista. Se voi olla jokaisen kasvattajan tiedostamaa tai tiedostamatonta. Ihmiskäsitykseen ja lapsi käsitykseen vaikuttavat maailmankuva, uskomukset, arvot, normit ja tavat. Käsitykseen vaikuttavat myös kulttuuri, ympäristö ja niiden välinen vuorovaikutus. (Koivunen 2009, 138.)

Jokainen lapsi kehittyy yksilöllisesti ja omassa tahdissa. Kehitystä tapahtuu ensin tarkkaavaisuudessa, seuraavaksi kehittyy motoriikka ja liikkuminen. Kieli kehittyy viimeispänä. Kehitys tapahtuu laajemmasta yksityiskohtaisempaan. Lasten kehityksessä on suuria vaihteluita. (Koivunen & Lehtinen 2015, 128.) Lapsen yksilöllisyyttä ja ainutlaatuisuutta tulee tukea ja kunnioittaa ja lasta tulee kannustaa olemaan oma itsensä. (Koivunen 2009, 19). Ihmisen mieli kehittyy, kun pieni lapsi on yhteydessä muihin ihmisiin eli sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Kehitykseen vaikuttavat perimä, geenit ja persoonallisuus, mutta ilman kanssa käymistä ja muita ihmisiä kehitystä ei tapahdu. Tärkeitä ihmisiä pienen lapsen lähellä ovat vanhemmat, sisarukset, varhaiskasvatuksen työntekijät sekä ystävät. Hyvä ilmapiiri vaikuttaa myönteisesti lapsen kehitykseen. (Kanninen & Sigfrids 2012, 27.)

Loimaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan lapsi oppii yhdessä vuorovaikutuksessa toisten kanssa sekä ottamalla mallia. Leikki, yritys ja erehdys tarjoavat lapselle hyvät mahdollisuudet kehittyä ja oppia. Oma oivallus, tutkiminen ja kokeilu kannustavat lasta ottamaan selvää asioista sekä innostumaan uuden oppimisesta. Liikkuminen sekä fyysinen aktiivisuus kuuluvat lapsen luontaiseen kehitykseen ja kasvuun. Päivähoidossa kasvattajien tulee tarjota lapsille mahdollisuus monipuoliseen liikkumiseen. Lapsen tulee saada ilmaista itseään ja kasvattajien tulee tarjota mahdollisuus taiteen ja elämysten kokemukseen. (Loimaan varhaiskasvatussuunnitelma 2015, 12, 14-17.)

3.3 Vanhemmuus

Perheen vanhemmilla ja huoltajilla on vastuu lapsen kasvatuksesta. Vanhemmuudessa on kyse lasten henkisen kehityksen tukemisesta ja turvallisuuden tunteen luomisesta. Tarkoituksena on opettaa lapset välittämään muista ja kaikesta ympäröivästä maailmasta. Jokaisen vanhemman oma lapsuus ja sieltä siirtyneet mallit vaikuttavat omaan vanhemmuuteen. Omasta lapsuudesta seuranneet mallit tulee tiedostaa ja käyttää hyviksi todettuja tapoja. Vanhemmuuteen kuuluu lapsen itsetunnon tukeminen ja sitä

kautta lapsista opetetaan hyvällä tavalla itsenäisiä sekä pärjäämään elämässä. (Viljamaa 2014, 44, 80.)

Vanhemmiksi tuleminen on erilainen muutos elämässä kuin esimerkiksi uusi työpaikka tai uusi ihmissuhde. Vanhemmuus vaatii koko elämän mittaista pysyvää muutosta, äidin ja isän tulee huolehtia lastensa hyvinvoinnista. Vanhempien rooli ja asema yhteiskunnassakin voi muuttua. Lapset voivat vaikuttaa päätöksiin sekä muutosten tekemiseen. (Uhlendorff ym. 2011, 28.) Kokonaisuudessaan vanhemmaksi tuleminen vaikuttaa perheen elämään ja jokaisen ihmisen henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen. Vanhemmuus vaikuttaa vanhemman valintojen tekemiseen sekä tuo mukanaan pysyvän muutoksen ihmisyydessä.

Vanhemmuuteen vaikuttaa isän ja äidin omat lapsuuden kokemukset sekä kokonaisuudessa eletty lapsuus. Oman elämän ja lapsuuden merkitystä ryhtyy miettimään, kun itse tulee vanhemmaksi. Oman tyylin ja kasvatusarvojen muodostumiseen ovat vaikuttaneet vanhempien lapsuuden kokemukset. Jokaisen kuulu olla perheestään iloinen ja ylpeä sekä tunteiden näyttäminen sallitaan omassa perheessä. Joskus vanhempi voi olla ärtynyt tai tyytymätön omaan itseensä, silloin on hyvä hakea apua. Vanhempien on hyödyllistä tiedostaa eri kasvatustyyliä sekä mallit, mutta jokaisen on hyvä löytää oma kasvatustapansa. Tärkeintä on, että lapsi tulee hyväksytyksi ja rakastetuksi sellaisena kuin on. (MLL 2016.)

Lasten ja nuorten kanssa ollessa ja aikaa viettäessä aikuinen on aina kasvattajan roolissa. Vanhempi välittää arvoja, toimintamalleja sekä tapoja aina, kun on tekemisissä lasten ja nuorten kanssa. Kasvatus ei ole ihmeellistä tähtitiedettä, vaan siihen kuuluu rajojen asettaminen, rakkauden ja hellyyden osoitus, kodinhoitaminen, elämäntapojen opetusta, harrastuksiin kuljettamista ja huolenpitoa. Tärkeintä vanhemmuudessa on välittää lapsesta ja antaa lapselle kokemus hänen merkittävyydestään. Aikuinen ja lapsi voivat oppia toisiltaan moni asioita. Vanhemman tulee kertoa lapselle, että hän on ainutlaatuinen ja arvokas. (Cacciatore 2017.)

Elina Kauppila on kirjassaan luonut neljä vanhemmuuden tukipilaria. Näiden neljän kohdan tarkoituksena on tukea vanhempaa muistamaan oma itsensä, huolehtimaan vuorovaikutuksesta lapsen kanssa, ei pelkkää rankaisua tai kurinpitoa ja arjessa tulee iloita pienistäkin asioista. Elämän peruslähtökohdat tulee olla kunnossa, jotta jaksaa ja pystyy olla vanhempi lapselleen. Jokaisen täytyy pitää huolta niin henkisestä kuin fyysisestä puolesta. Vuorovaikutuksessa oman lapsen kanssa rakentuu yhteys ja tämä yhteys tuo

mukanaan ilon, luottamuksen, rakkauden ja läsnäolon. Lapsen kanssa toimiessa pitäisi välttää kurinpitoa, koska se tuo välillenne huonon yhteyden. Tunteet ovat ristiriitaisia, vaikka lapsen kanssa toimiessa tulisi säilyttää positiivisuus. Omilla valinnoilla ja ennakkoinnilla voi vaikuttaa arkeen sekä lapsen käytökseen. Elämä vanhempana on kiirettä ja stressiä sekä velvollisuuksia. Silti ilon kautta saa parhaiten lapseen positiivisen yhteyden. Pidä hauskaa, leiki ja pelleile lapsesi kanssa, niin vuorovaikutussuhde paranee. (Kauppila 2016, 24-28.)

3.4 Kasvattaja päiväkodissa

Kasvatusta toteuttavat varhaiskasvatushenkilökunta, jolloin jokaisen kasvattajan persoonana, temperamentti, luonteenpiirteet sekä motivaatio vaikuttavat lapsiryhmään. Päiväkodissa kasvattajalla on tärkeä rooli lasten kokonaisvaltaisen kehityksen tukemisessa. Jokaisen lasten kanssa työskentelevän on määriteltävä ja tiedostettava oma rooli työyhteisössä sekä ryhmässä. Jokaisella kasvattajalla on myös oma kasvatustyyli ja se täytyy ottaa huomioon työtä tehdessä. Kaikilla on omanlainen tausta ja aikaisempi kokemus lasten kanssa työskentelystä, joka vaikuttaa toimintaan. Päiväkodin henkilökunnan on kuitenkin sovittava ja määriteltävä yhteiset säännöt ja toimintatavat, miten eri tilanteissa toimitaan. (Koivunen 2009 119, 122-123.)

Lapsen tunteisiin ja tarpeisiin tulee jokaisen työntekijän vastata ja tarjota turvallinen, suvaitseva ja lapsia kannustava ilmapiiri. Päivähoidon henkilökunta huolehtii siitä, että jokaisen lapsen yksilölliset tuentarpeet otetaan huomioon pedagogisessa suunnittelussa. Pysyvät ja luotettavat vuorovaikutussuhteet tukevat lasten kokonaisvaltaista kehitystä. (Hujala & Turja 2011, 272-273.)

Loimaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan hyvä kasvattaja, huolehtii lasten riittävästä ravinnosta sekä levosta. Muita hyviä ominaisuuksia ovat vastuuntuntoisuus, oikeudenmukaisuus, lempeys, lämpö ja suuri syli. Työyhteisössä kasvattajan tulee olla sosiaalinen, yhteistyökykyinen, kehittämismyönteinen ja säänkestävä. Kasvattaja ottaa päivähoidossa huomioon kaikki lapset ja muistaa, silti huomioida jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet. (Loimaan varhaiskasvatussuunnitelma 2015, 10.) Vanhemmat olisi hyvä saada pohtimaan omaa kasvattajan rooliaan ja oivaltamaan sen kuinka tärkeää on olla kasvattaja omalle lapselle.

Päivähoidossa kasvattajien vastuulla on seurata, että lapsen monimuotoista kehitystä edistetään sekä tuetaan. Lapset oppivat aikuisilta ja aistitut tilanteet jäävät lasten mieleen, jolloin niistä tulee sisäisiä malleja, jotka vaikuttavat lapsen käyttäytymiseen sekä toimintaan eri tilanteissa. Kasvatustehtävät, niin vanhempana kuin työntekijänä, antavat mahdollisuuden elinikäiselle oppimiselle. (Kanninen & Sigfrid 2012, 205-206.) Lapset oppivat aikuisilta ja kasvattajat oppivat lapsilta.

Varhaiskasvattaja tekee työtään päiväkodissa lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä tukien. Ammatissa on eri rooleja, kasvattajalla on yleensä ammattirooli ja minä rooli erotettuna keskenään. Lasten kanssa työskennellessä jokaisen tulee kehittää roolinsa oman arkinen eli todellisen minän lähtökohdista. Jotain omaa itseään tulee tuotua työyhteisöön ja aitoutta lasten kanssa työskentelyyn. Kasvattajan tulee olla tarkkana siitä, ettei roolit sekoitu liikaa vaan pysyvät tasapainossa. Ammattiroolissa kasvattaja on vuorovaikutuksessa lapsiin, muihin työntekijöihin, mahdollisiin ulkopuolisiin tahoihin sekä vanhempiin. Haastavissa tilanteissa kasvattajan tulee tarkkailla omaa käytöstään, niin että ammattirooli säilyy, jotta voi tehdä toiminta ratkaisut ammattilaisen näkökulmasta. (Hurme & Kyllönen 2014, 117-119.)

3.5 Kasvatusyhteistyö

Vanhempien osallistumisen mahdollistaminen ja aktiivinen yhteistyö korostuvat uuden valtakunnallisen vasun perusteissa. Aktiivisella yhteistyöllä on myös yhteisöllinen merkitys. Vanhemmat saavat kokemuksen siitä, että he voivat vaikuttaa ja heitä kuunnellaan. Tämä lisää perheiden yhteisöllisyyden tunnetta ja tukee päivähoiton henkilöstön työtä. (Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 32-33.) Loimaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan tavoitteet varhaiskasvatukselle on turvallinen ympäristö sekä vuorovaikutussuhteet, yhteistyö vanhempien kanssa, oikeudenmukaista kohtelua ja lapsen arvostaminen yksilöllisesti. Hoivan ja huolenpidon perustana on lapsen tarpeet ja hyvinvoinnista huolehtiminen. (Loimaan varhaiskasvatussuunnitelma 2015, 4-6.)

Kasvatuskumppanuuden näkyminen päivähoidossa käytännössä tarkoittaa vanhemman ja huoltajien tukemista kasvatustehtävässään. Lapsi on lähimmässä ihmissuhteessaan vanhempiinsa, jolloin varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee tukea vanhemmuutta ja ottaa vanhemmat osallisiksi päivähoiton arkeen. Keskiössä ovat lapsen etu ja hyvinvointi. Päivähoidossa voidaan tukea vanhemman jaksamista ja vahvistaa tukiverkostoa.

Tarkoituksena on huolehtia varhaiskasvatuksen osalta lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. (Kanninen & Sigfrids 2012, 133-134.) Kasvatusyhteistyö vaatii vastavuoroista dialogisuutta, keskustelua ja vuorovaikutusta. Molempien osapuolten tulee ottaa vastuu vuorovaikutuksen sekä yhteistyön sujumisesta.

Yhteistyön periaatteena on vanhempien ja työntekijöiden välinen dialogisuus. Kuunteleva keskustelu saadaan aikaan, kun työntekijä on aidosti kiinnostunut perheen asioista, kunnioittaa keskustelun toista osapuolta ja on myötätuntoinen. Asiantuntijan eli varhaiskasvattajan tulee kiinnittää huomioita kieleen sekä termien käyttöön. Vanhempien kanssa tulisi keskustella, niin että he ymmärtävät kaiken mistä puhutaan. Liiallinen ammattisanaston käyttäminen voi antaa vanhemmalle epävarman tunteen eikä vanhempi uskalla välttämättä edes kysyä mitä vaikeat sanat tarkoittavat. Jokaisen perheen ja perheenjäsenen yksilöllinen arvostus on myös keskeinen osa dialogisuutta. Työntekijän tulee arvostaa jokaista ihmistä ja arvostuksen avulla jokainen saa voimaa sekä kokee hyväksyntää. (THL 2016.)

Lapselle toimiva kasvatuskumppanuus kasvattajien, huoltajien ja vanhempien välillä merkitsee tukiverkostoa. Tavoitteena on, että kaikki lapsen kanssa toimijat toimisivat lapsen edun sekä yhteisesti sovittujen tavoitteiden mukaisesti. Yhteistyön avulla muodostuu turvallinen ja tukea antava kasvu ympäristö, niin ettei lapsi jäisi yksin missään kehityksen vaiheessa. (Lämsä 2013, 52-53.) Yhteiset keskustelut ja vanhempien kuunteleminen tuo lisää yhteisöllisyyden tunnetta sekä vaikuttaa koko lapsen kasvu ympäristöön.

Kasvatuskumppanuuden ja kasvatusyhteistyön lähtökohtana ovat lapsi ja lapsen tarpeet. Keskustelun tulee olla vuoropuhelua sekä kunnioittavaa keskustelua. Molemmilla kasvattajilla, vanhemmilla sekä päivähoidon henkilökunnalla, tulee olla luottamus saada kertoa huoli lapsesta. Keskustelu tulisi toteuttaa myönteisessä ilmapiirissä, jossa on mahdollista puhua ongelmista, haasteista tai lapsen hyvinvointia uhkaavasta huolesta. Kasvattajien yhteistyöllä on mahdollista saavuttaa monipuolinen ja molemmin puolinen toimiva kasvatustapa. Yhteinen keskustelu auttaa luomaan yhteiset tavat ja toiminnat lapsen kokonaisvaltaiseen kasvuun ja kehitykseen. Kodin ja päiväkodin toiminta tiivistyy. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17-18.)

Ympäristön suunnittelulla voidaan ottaa huomioon vanhemmat ja muut lapsen lähipiiriin kuuluvat henkilöt. Kokevatko lapselle tärkeät aikuiset olevansa tervetulleita päiväkotiin? Varhaiskasvattajien tulee pohtia, onko tiloihin mahdollisuus tutustua ja päästä seura-

maan toimintaa? Ympäristön tulee kannustaa vanhempia olemaan uteliaita sekä kiinnostumaan lapsensa varhaiskasvatuksesta. Yhteiset tilat vertaisryhmien kokoontumiselle olisi hyvä olla tarjolla. Tärkeää on vanhempien tutustuminen toisiinsa ja muihin perheisiin. (Kaskela & Kronqvist 2012, 25-26.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö sijoittuu kiinteästi työelämään ja kehittämistyöhön. Opiskelijalla työn tavoitteena on kasvu ammattilaiseksi asiantuntijatehtäviin työelämään. Ammatillisuus vaatii jatkuvaa harjoittelua, kehittämistä ja arviointityötä jatkossa työelämässä. Työn on sidoksissa käytännön työelämään ja sen vuoksi käytännönläheistä sekä työelämä lähtöistä. (Vilkkä 2005, 11-12.) Tutkimukseni on käytännönläheinen ja kohdentuu Kauhanojan päiväkodin toiminnan kehittämistyöhön.

Aloitin opinnäytetyön aiheen pohdinnan keväällä 2016. Tein osa-aika töitä opiskelun aikana Kauhanojan päiväkodissa. Kevään aikana tuli ilmi, että voisin tehdä opinnäytetyöni kyseiseen päiväkotiin. Päiväkodinjohtaja ehdotti, että tekisin yhteistyötä vanhempien kanssa. Sitä ajatusta pohtien ja aihetta rajaten syksyllä 2016 muodostui aiheeksi selvittää, millaisia mahdollisuuksia Kauhanojan päiväkodin lasten vanhemmilla on vaikuttaa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toimintaan sekä arviointiin. Samalla tavoitteena on vahvistaa kasvatusyhteistyötä päiväkodin ja perheen välillä sekä selvittää, millä tavoin vanhempien osallisuus toteutuu päiväkodin toiminnassa.

Kauhanojan päiväkotij sijaitsee Loimaan kaupungissa Kauhanojan kylässä. Samassa rakennuksessa on alakoulu ja pihalla on alueita yhteiskäytössä. Päiväkodissa on tutkimuksen toteuttamishetkellä 21 lasta ja he ovat iältään 2-6 vuotiaita. Esikoululaisia ryhmässä on seitsemän. Henkilökuntaan kuuluu kaksi lastentarhanopettajaa, joista toinen toimii päiväkodinjohtajana sekä kaksi lastenhoitajaa. Päiväkotij on auki arkisin kello 6.30-17.00, esiopetus aika on kello 8.30-12.30. Perheitä on 14, joten ryhmässä on muutamia sisarusia.

4.1 Metodiset valinnat

Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen tapaustutkimus, joka tehdään rajatulle ryhmälle ja se sijoittuu vain yhteen tiettyyn tapahtumaan. Tutkimus ei aina etene ennakkoon suunnitellussa järjestyksessä vaan tutkimus on prosessi, jota voidaan tarkastella myös oppimisprosessina. Eri elementit sekä asiat nivoutuvat joustavasti yhteen tutkimuksen edetessä. (Valli & Aaltola 2015, 74-75.) Tutkimusaineiston hankin teemahaastattelun avulla. Sen voi toteuttaa ryhmässä tai yksilöllisesti. Ryhmähaastattelussa haastateltavan rooli on merkittävämpi ja asiasta saadaan tiivistä tietoa, kun taas yksilöhaastattelussa on

mahdollista kerätä luotettavampaa ja yksityiskohtaisempaa tietoa. Haastattelut usein nauhoitetaan ja litteroidaan tekstiksi, josta aineisto analysoidaan ja saadaan tulokset. (Kananen 2010, 53.)

Haastattelu tapahtuu aina vuorovaikutuksessa ja haastattelijan on mahdollisuus saada ainutlaatuista tietoa. Tilannetta voi muuttaa ja keskustelussa joustaa haastateltavan mukaan. Vuorovaikutuksen ja viestinnän kautta haastateltava voi tarkistaa, että haastateltava ymmärtää kysymyksen sekä vastaa aiheeseen. Haastattelussa vastaaja on aktiivinen osallistuja ja tekijä sekä luo merkityksiä asioille. Keskustelun edetessä haastattelijan on mahdollisuus tarkentaa kysymyksiä sekä kysyä lisätietoja. Haastattelu aineiston keuruu menetelmänä on myös hyvä silloin kun tutkitaan arkaluonteisia asioita. (Hirsjärvi yms. 2009, 205-206.)

Aloitin marraskuussa 2016 syventävien ammattiopintojenharjoittelujakson Kauhanojan päiväkodissa, jolloin minun oli mahdollista tehdä tiivistä yhteistyötä päiväkodin henkilökunnan kanssa sekä tutustua vanhempiin. Harjoittelunjakson avulla sain kerättyä aineistoa teemahaastatteluiden avulla alkuvuodesta 2017, tammikuun ja helmikuun aikana. Tutkimuksen eettisyyttä pohdimme opinnäytetyön ohjaajani kanssa ja päätin tehdä haastattelut päiväkodin ulkopuolella, jotta jokaisen haastateltavan henkilöllisyys pysyy salassa. Lähetin Loimaan varhaiskasvatusjohtajalle tutkimussuunnitelmani ja anomuksen tutkimusluvasta. Virallisen tutkimusluvan sain Loimaan kaupungin varhaiskasvatusjohtajalta tammikuussa 2017.

Tapaustutkimuksessa saavutetaan vastauksia kysymyksiin miksi ja kuinka. Voidaan tutkia toimintatapoja sekä yksittäisistä tapauksista saada yksityiskohtaista tietoa. Tarkoituksena on kokonaisvaltaisesti ymmärtää tutkittavaa ilmiötä mukautuen ja monipuolisesti. Teoriaa tarvitaan ja se täydentää hyvin empiiristä tutkimusta olemalla vuorovaikutuksessa keskenään. Tutkijan tulee tarkastella myös itseään ja omaa näkemystään sekä filosofista ajatteluaan, jotta voi syvällisemmin ymmärtää tutkittavaa kohdetta. (Aaltola & Valli 2010, 196-199.)

4.2 Tavoitteet ja tutkimustehtävät

Tutkimuksen tarkoituksena on luoda vanhemmille mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Saatua tietoa ja vastauksia voidaan hyödyntää

päiväkodin toiminnan kehittämisessä sekä kasvatusyhteistyön parantamisessa. Haastatteluiden avulla saadaan luotettavaa tietoa päiväkodin toiminnasta vanhempien kokemusten perusteella. Selvitän tutkimustehtäviini vastauksia vanhempien näkökulmasta.

Tutkimustehtäviksi jäsenyivät:

1. Millä tavoin päiväkodissa luodaan vanhemmille mahdollisuuksia vaikuttaa varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin?
2. Mitä on kasvatusyhteistyö ja millä tavoin se toteutuu?
3. Millä tavoin osallisuus ymmärretään sekä miten se toteutuu?
4. Millaisia kehittämisideoita sekä muutoksia tai parannusehdotuksia vanhemmilla on?

Tutkimuksessani kuvaan todellisia tilanteita sekä ihmisten toimintaa. Elämän kuvaaminen todellisesta on monipuolista sekä suhteet voivat olla moninaisia. Tavoitteena on selvittää mahdollisimman kokonaisvaltaisesti tutkittavaa kohdetta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa periaatteena ei ole vain todentaa jo olemassa olevia totuuksia vaan tuoda julki totuuksia tutkittavasta kohteesta. Laadullisessa tutkimuksessa tietoa saadaan ihmiseltä, jolloin tutkittava ihminen toimii tiedonantajana. (Hirsjärvi ym. 2005, 152-155.)

Opinnäytetyössäni tutkin ihmisten kokemusmaailmaa eli tutkin asioita fenomenologisesta näkökulmasta. Timo Laine toteaa, että ympäristö, eletty elämä ja ympäröivät tilanteet vaikuttavat jokaisen ihmisen sen hetkiseen kokemukseen. Kukaan ei ole irrallinen ympäristöstään vaan kaikki vaikuttavat kaikkeen. (Valli & Aaltola 2015, 30-31.) Vanhempien kokemukset mahdollisuuksista vaikuttaa varhaiskasvatukseen muotoutuvat jokaisen henkilökohtaisen eletyn elämän sekä sen hetkisen elämäntilanteen mukaan. Kokemuksiin ja ajatuksiin vaikuttavat aikaisemmat kokemukset varhaiskasvatuksesta, hyvät tai huonot kokemukset vaikuttamismahdollisuuksista sekä vanhempien asenne päivähoitoa kohtaan.

Pyrkimyksenä on saavuttaa yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa tietystä joukosta eikä kerätä laajaa yleistettävää aineistoa. Tietty ryhmä tai joukko tai yksikkö voi antaa hyvin tarpeellista sekä täsmällistä tietoa. Aina ei aineiston määrä ratkaise tutkimuksen tulosten tarpeellisuutta. Tulokset tulee tulkita ja käsitellä, jotta voidaan saavuttaa tutkimuksellisia tuloksia. Tapaustutkimus etenee, prosessinomaisesti ja tulosten käsittelyssä tutkijan tulee tulkita oman prosessin avulla. Tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat, luonnollisuus, vuorovaikutteisuus, yksilöllisyys sekä kokonaisvaltaisuus. (Aaltola & Valli 2010, 190-193.)

4.3 Aineiston hankinta

Tavoitteena on saada vastauksia tutkimuskysymyksiin tai ongelmiin, eikä tutkija voi kysellä mitä tahansa teemahaastattelussa. Haastattelun runko kysymykset pohjautuvat tutkimuksen viitekehykseen ja siihen mitä halutaan selvittää. Haastattelu voi olla etukäteen suunniteltu ja tiukasti strukturoitu tai kokemusperäisiin vastauksiin perustuva. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Haastatteluun suunnittelin teemojen mukaisen rungon sekä tukikysymykset.

Tarkoituksena on kannustaa vanhempia pohtimaan varhaiskasvatuksen merkitystä lapsen ja perheen näkökulmasta. Teemahaastattelun aiheina ovat varhaiskasvatuksen suunnittelu, toimintaan osallistuminen sekä arviointi, vanhempien osallisuus ja kasvatusyhteistyön merkitys. Yhtenä teemana vanhemmat saavat kertoa kehitysehdotuksia. Nämä ovat keskeisimmät teemat, jotka ohjaavat tutkimuksen tekoa. Vanhemmat saavat mahdollisuuden osallistua Kauhanojan päiväkodin toiminnan kehittämiseen. Samalla on mahdollisuus parantaa kasvatusyhteistyötä.

Haastattelut sovin vanhempien kanssa saatekirjeen (Liite 1) avulla. Lähetin seitsemälle vanhemmalle saatekirjeen, jossa kerroin lyhyesti opinnäytetyöni tarkoituksen ja pyysin lupaa saada haastatella heitä. Kirjeessä vanhemmat saivat määrittää haastattelun ajankohdan ja sen toteutetaanko se kotona vai Loimaan pääkirjastolla. Vanhemmat vastasivat minulle sähköpostilla. Neljä haastatteluista toteutin perheiden kotona. Saatekirjeessä olin kertonut nauhoittavani keskustelun ja kysyin luvan siihen. Ennen haastattelun alkua kerroin vanhemmille nauhoittavani keskustelun puhelimen saneluohjelman avulla. Kerroin, että kirjoitan haastattelun sanasta sanaan ja lähetän kirjoituksen jokaiselle sähköpostiin ennen kuin käytän sitä opinnäytetyössäni. Haastattelut sujuivat, keskustelunomaisesti rauhallisessa tunnelmassa. Häiriötekijöitä ei ollut ja keskustelut kestivät 20 minuutista 45 minuuttiin. Kerroin keskusteluiden alussa mikä on opinnäytetyöni idea ja samalla mitä minun olisi tarkoitus selvittää haastattelulla. Olin kertonut lyhyesti idean jo saatekirjeessä, mutta kävin sen vielä uudelleen läpi. Ennen aloittamista selvitin keskustelun teemat ja aiheet.

4.3.1 Teemahaastattelu

Haastattelun käsite on moninainen ja teemahaastattelussa tavoitteena on luoda keskustelu, jolle on etukäteen määritelty aihe sekä tarkoitus. Keskustelussa tulee ilmi kielellinen viestintä sekä non-verbaalinen viestintä eli sanaton viestintä. Keskustellen käydyssä haastattelussa keskusteluun kulkuun vaikuttavat molempien osapuolten ilmeet, eleet, ilmapiiiri, asenteet ja mielipiteet. Tarkoituksena on kuitenkin saavuttaa tietoa, jolloin keskustelulla on päämäärä. Keskustelua ja haastattelua voi verrata toisiinsa, koska molemmissa ollaan henkilökohtaisesti läsnä ja haastateltava ja haastattelija vaikuttavat toisiinsa. Tutkijan haasteena on saada keskustelusta tarvittavat tiedot ja muistuttaa haastateltavaa keskustelun aiheesta. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 42.)

Vuorovaikutus ja keskustelutaidot ovat tärkeitä keskustelussa. Haastattelussa tutkijan tulee varoa ohjaamasta keskustelua liikaa ja toisaalta taas haasteellista voi olla saada haastateltava pysymään aiheessa. Molempien keskustelijoiden tulee ottaa toisensa huomioon. Etukäteen tulisi järjestellä haastattelu tilanne niin, että on aikaa ja rauhaa keskustelulle. Mahdollisimman vähän häiriötekijöitä ja haastateltava voisi rauhassa olla haastattelijan roolissa, eikä olisi tarve esimerkiksi äitinä huolehtia lapsista. Tutkijan tulee tarkastella omaa rooliaan, jotta haastateltava saisi asiantuntevan kuvan. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 94-95.) Haastattelijan tulee olla hyvin perehtynyt omaan aiheeseen sekä innostunut tekemästään työstä.

Keskustelun aikana en kirjoittanut muistiinpanoja tai tehnyt merkintöjä. Käytin apuna tukikysymyksiä; Mitä on varhaiskasvatus? Millaista on kasvatusyhteistyö ja miten se toteutuu? Millä tavalla olette saaneet vaikuttaa päiväkodin toiminnan suunnitteluun? Miten teidät on otettu mukaan päiväkodin toimintaan? Miten vanhemmat voivat osallistua ja vaikuttaa päiväkodin toiminnan arviointiin? Miten ymmärrät osallisuuden käsitteen ja kuinka se näkyy päiväkodin ja perheiden välisessä yhteistyössä? Millaisia kehittämisideoita teillä on päiväkodin toiminnan kehittämiseksi? (Liite 2.) Kysymyksiä en kysynyt suoraan kaikilta samoilla sanoilla, enkä samassa järjestyksessä vaan kysymyksiin sain vastaukset keskustelun edetessä.

Tutkimuksen haastattelut perustuvat dialogisuuteen. Perusajatuksena dialogisuudessa on yhteinen ymmärrys sekä tuotos asiasta. Keskustelun molemmat osapuolet ovat aidosti kiinnostuneita ymmärtämään toista ihmistä. Teemahaastattelun tulee olla keskustelunomaista vuoropuhelua, jossa pyritään yhteisymmärrykseen. Omien näkökulmien

esille tuominen keskustelussa rikastavat puhetta sekä osallistujat oppivat toisiltaan eri näkökulmia asiaan. Aina ei tarvitse olla samaa mieltä kaikesta. Toisen ihmisen luottamus rakentuu kunnioituksen sekä arvostuksen kautta. Aito läsnäolo ja kuuntelu ovat dialogisen vuorovaikutuksen lähtökohtia. (Kupias yms. 2011, 128-129.) Keskustelunomaista haastattelua määrittelevät molempien osapuolten roolit. Kyseessä on vanhempi ja opiskelija, joka on aloitteleva tutkija. Nämä roolit eivät saa ohjata liiaksi keskustelua.

Keskustelutyyppejä on monenlaisia, mutta teemahaastattelussa korostuu aito dialoginen vuorovaikutus. Keskustelijoilla on tiedossa puutteita ja he yrittävät saada yhdessä keskustelun avulla uutta ja parempaa tietoa. Tiedon puutteen taustalla voivat olla erilaiset käytännöt, ristiriidat tai mielipiteet. Haastattelussa keskustelulla on tarkoitus ja teemahaastattelussa keskustelu keskittyy tietyn teeman ympärille. Keskustelussa mielipiteet voivat olla eriäviä, mutta dialogin avulla tutkijan oma tietoisuus lisääntyy ja saavutetaan yhteisymmärrys sekä uutta yhteistä tietoa. (Holma & Mälkki 2011, 32-34.) Aloittelevana tutkijana minun tulee varmistaa se, että vanhemmat ymmärtävät mistä keskustellaan sekä puhua itse ymmärrettävästi. Ensimmäisen haastattelun jälkeen huomasin puhuvani liian nopeasti, joten muita haastattelukertoja varten muistin puhua hitaammin sekä pitää kysymysten välillä taukoja.

Vuorovaikutus on yksi olennainen osa toimivaa dialogista keskustelua. Tärkeintä on tarkkaavainen kuuntelu sekä aito läsnäolo tilanteessa. Puhetta tulee harkita ja pohtia mitä sanotaan sekä miten reagoi. Kun olemme aidosti läsnä keskustelu tilanteessa, on mahdollista huomata toisen osapuolen tunteet sekä viestit. Kuuntelu antaa puhujalle viestin siitä, että hän on tärkeä ja kuuntelija on asiasta kiinnostunut. (Kauppila 2016, 231-232.) Haastattelijana toimin enemmän kuuntelijan roolissa ja annoin vanhemmille aikaa vastata. Keskustelu oli dialogista ja molemmin puolista. Vanhemmat kysivät minulta tarkentavia kysymyksiä ja minä heiltä. Haastattelutilanteessa ei ollut häiriötekijöitä, eikä haastatteluja jouduttu keskeyttämään. Välillä vanhemmat pysähtyivät pohtimaan vastauksia, jolloin haastattelijana minun tuli sietää ajoittain hiljaisuutta.

Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset voi olla etukäteen mietitty ja kaikille samat, mutta niitä voidaan käydä keskustellen luovasti läpi. Teemahaastattelun etuja ovat tarkkojen kysymysten puuttuminen sekä luova keskustelu tiettyjen teemojen ympärillä. Tutkija voi hieman vapautua kanssa keskustelijaksi eikä niinkään olla vain tutkijan roolissa. Haastateltavien ihmisten antavat merkityksiä eri asioille sekä tulkitsevat asioita ja sen teemahaastattelussa voi ottaa hyvin huomioon. Vuorovaikutus ja sen merkitys ovat keskeinen osa teemahaastattelua. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48.) Haastattelut toteutuivat

vanhempien kotona. Haastattelijana annoin vanhempien mahdollisuuden valita, missä keskustellaan. Ehdotin, että voidaan puhua olohuoneessa tai keittiössä ja vanhemmat saivat päättää keskusteluympäristön.

4.4 Aineiston analyysi

Teemahaastattelun avulla saatua aineistoa ryhdyin analysoimaan sisällönanalyysillä. Tavoitteena on löytää laajasta aineistosta sen ydinasiat. Tutkijan tulee pystyä tiivistämään aineiston keskeiset asiat ydinsisällöksi ja tulkita niitä. (Kananen 2012, 116.) Pelkästään aineiston kirjoittaminen ei kerro tutkijalle mitään. Tutkijan tulee aina tulkita ja etsiä kysymyksiin vastauksia aineistosta toteavat Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen Mason 2002, 148 mukaan. (Ruusuvuori ym. 2010, 15.)

Tutkimus sisältää laadullisia piirteitä, jolloin aineistoa analysoidessa tulee ottaa huomioon kvalitatiivisen tutkimuksen sisältöjä. Tutkimuksesta saatua tietoa tulkitaan, luokitellaan, vertaillaan, luetaan sekä pohditaan. Tutkittava aineisto on usein monipuolista sekä runsasta. Eri teemoihin eli olennaisiin asioihin aineiston jakaminen auttaa tutkijaa hahmottamaan, mitkä ovat keskeiset esiin tulleet vastaukset. Tarkoitus on löytää tekstistä tietyt asiat, jolloin aineistolähtöisyys on lähestymistapana. Tutkijan etsii tekstistä teemoja ja niistä merkitysrakenteita. Merkitykset syntyvät yhteyksistä, jolloin tutkija tulkitsee tutkitavan ihmisen tarinaa aktivoi tulkintakehystään. Tutkijan tulee olla selvillä tutkitavan elämästä, jotta voi tulkita ovatko vastaukset henkilön omia tulkintoja vai kuuluuko se tiettyyn kontekstiin. Teemoittelun tarkoituksena on saada mahdollisimman kattava verkosto ihmisten antamista merkityksistä. (Valli & Aaltola 2015, 110, 61-62.)

Haastatteluaineistosta nousee esiin toistuvia yhteisiä asioita, sanoja ja piirteitä, analysointia ja tätä kutsutaan teemoitteluksi. Yleensä esiin nousevat ja toistuvat jo tiedossa olleet teemat, mutta joskus nousee esiin uusia teemoja. Jokainen haastateltava kertoo asian omin sanoin, jolloin tutkijan on tulkittava ja samankaltaiset asiat samaan teemaan kuuluvaksi. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 173.) Tutkijan on oltava tarkka ja tehtävä tulkinnat mahdollisimman objektiivisesti sekä pohtia millainen tulkinta on ja miten se vaikuttaa tuloksiin.

4.5 Aineiston käsittely

Nauhoitetut haastattelut ja keskustelut täytyy saada teksti muotoon, jotta aineiston käsittely ja ryhmittely helpottuisivat. Tekstimuotoon muuttamista kutsutaan litteroinniksi. Tutkijan on tehtävä vuoropuhelua aineiston kanssa ja tavoitteena on saada helposti jäseneltävä aineisto. (Vilkkä 2005, 115.) Litteroitua tekstiä tuli 23 sivua ja litteroidut tekstit tallensin omiin tiedostoihin omalle tietokoneelleni. Numeroin haastattelut, jotta haastateltavien henkilöllisyys ei tule esiin missään kohtaan.

Teemahaastattelulla kerättyä aineistoa voidaan ryhtyä jakamaan esille tulleeisiin teemoihin. Aineistosta erotellaan jokaiselle haastattelulle oma merkintänsä esimerkiksi numero. Teemat jaotellaan ja haastattelussa esille tulleet asiat luokitellaan teemojen alle. Joskus voi olla haastavaa löytää suoraan merkitys ja teema asialle, mutta silloin tutkija joutuu tulkitsemaan vastauksen. Haasteena tutkijalle voi olla keskeisen ja merkittävän sisällön löytyminen aineistosta. Tärkeää on myös numeroida ja merkitä tarkkaan haastatteluaineisto, jotta ei jää puuttumaan tärkeitä tietoja. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 141-142.)

Alleviivasin litteroidusta tekstistä jokaiseen teemaan kuuluvia sanoja ja esimerkkejä. Samalla keskityin vain olennaisiin tekstiosiin ja poistin ylimääräiset epäolennaiset sanat tutkimuksen kannalta. Tätä kutsutaan pelkistämiseksi eli redusoinniksi Hämäläinen 1987, Dey 1993, Cavanagh 1997) mukaan. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 109.) Erottelin merkitykselliset ilmaukset eri väristen kynien avulla ja pidin eri haastateltavien vastaukset erillään numeroinnin sekä värikoodien avulla.

Keskustelun aluksi kysyin jokaiselta vanhemmalta mitä varhaiskasvatus on heidän mielestään. Tämä kysymys oli haastatteluun orientoitumista helpottava kysymys ja samalla sain tietää mistä lähtökohdista sekä näkökulmista vanhemmat ryhtyvät keskustelemaan. Haastattelun teemat muodostuivat teemahaastattelurungon kysymysten mukaisesti eli mitä on varhaiskasvatus, millä tavoin voi vaikuttaa päiväkodin varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin. Kasvatusyhteistyö ja kasvatuskumppanuus olivat yksi teema sekä osallisuus. Viimeisenä teemana nousi esiin kehitysideat ja parannusehdotukset. Tutkimustuloksissa avaan teemojen käsitteitä ja elävöitän tekstiä vanhempien haastatteluista saaduilla suorilla lainauksilla. Tavoitteena on löytää aineistosta esiin nousseiden asioiden syvempiä merkityksiä ja tulkita niitä.

Tyypittelin teemoitellun aineiston, jolloin yhdistelin eri teemojen alle toistuvia asioita. Sen jälkeen todensin tulosten luotettavuutta aineiston sitaateilla. (Kananen 2012, 117.) Ryhdyin tyypittelemään aineistoa toistuvista asioista suuremmiksi käsitteiksi. Avaan tyypittelyn ideaa laajemmasta käsitteestä toistuviin asioihin. Varhaiskasvatuksessa toistuvia asioita olivat arjen toimintojen opettelu, kasvatusyhteistyö ja vuorovaikutussuhteet. Vaikuttamisen mahdollisuuksista usein mainittiin suunnittelussa päivittäinen keskustelu, toimintaan osallistumisessa lasten varhaiskasvatussuunnitelmien keskustelu sekä yhteiset tapahtumat. Toiminnan arvioinnissa keskeisiä toistuvia asioita olivat henkilökohtainen keskustelu sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmien keskustelut.

Kasvatusyhteistyössä toistuvia asioita olivat päivittäiset keskustelut, toimiva kommunikaatio sekä vanhempien toiveiden kuuntelu. Osallisuudessa merkittävinä toistuvina asioina olivat yhteisöllisyys, vuorovaikutus ja kommunikaatio. Aineistosta nousi esiin hyvin erilaisia kehittämisideoita, mutta viestinnän parantaminen oli yksi toistuva asia. Tyypittelin aineiston laajempien teemojen alle ja ryhdyin tulkitsemaan aineistoa. (Liite 4) Kasvatusyhteistyö teeman alle sijoittuivat keskeisinä vuorovaikutus ja kommunikaatio. Ne ilmenivät haastattelun vastauksista päivittäisenä keskusteluna henkilökunnan kanssa, yhteisesti sovittujen asioiden toteuttamisena, lasten varhaiskasvatussuunnitelman keskustelussa, lasten reissuvihkojen viestien avulla ja vanhempien ideoiden kuunteluna.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Opinnäytetyöni kiinnittyy varhaiskasvatukseen. Aiheeseen virittäytymisen kannalta oli tärkeä selvittää, miten vanhemmat ymmärtävät varhaiskasvatuksen. Haastatteluiden aluksi jokainen vanhempi sai mahdollisuuden kertoa mitä on varhaiskasvatus heidän mielestään. Tulosten esittämisen aloitan kertomalla vanhempien näkökulman varhaiskasvatuksesta. Tuloksissa peilaan vanhempien vastauksia varhaiskasvatuksen teoriaan.

Lapset tulee ottaa huomioon yksilöinä. Varhaiskasvatuksessa tarkoituksena on tehdä näkyväksi lapsen asema ja oikeudet. Elämysten, vertaisryhmien, tavoitteellisen ohjauksen sekä aikuisten tuen avulla lapsen on mahdollista olla sosiaalisesti aktiivinen toimija. Päivähoidossa kasvatus on lapsilähtöistä, jolloin kasvatus on lapsen kasvun tapahtuma, ei niinkään aikuisten kasvatust strategia. Hyväksytään lapsi sellaisena kuin hän on nyt, eikä vain suunnitella mitä hänestä pitäisi tulla. Varhaiskasvatuksessa tulee kunnioittaa jokaisen lapsen yksilöllinen kasvua ja kehitystä. Lapsen tulee antaa kehittyä luonnollisessa ja yksilöllisessä rytmissä. Oppimisen ja kehityksen tärkein ehto on lapsen oma kokemus, jotta uudet asiat konkretisoituvat ja koskettavat lasta henkilökohtaisesti. Varhaiskasvatuksessa korostuu lapsen aseman näkyväksi tekeminen. (Häkkinen ym. 2014, 25-26.)

Kysymys oli laaja ja vaati pohtimista, mutta totesin sen tärkeäksi tutkimukseen orientoitumisen kannalta. Vanhemmat saivat heti pohtia laajasta näkökulmasta varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksen ajateltiin alkavan, kun lapsi menee päiväkotiin ja se on ennen kouluelämää. Kaikki haastateltavat toivat ilmi, että varhaiskasvatus on perusarjen toimintojen opettelua. Siihen kuuluvat ulkoilu, toisten lasten kanssa toimiminen, lepo, syöminen ja käytöstopojen harjoittelu.

V2: Varhaiskasvatus. No siihen kuuluu mun mielestä lapsen, kaikki lapsen liittyvä ennen kouluelämää. Käytöstopot, lepoki varmaan ja se et tulee kaikkien kans toimeen ja ja terveys.

V3: Kai sitä lähinnä, etä opitaan toimimaan ryhmässä ja riippuu lapsen iästä mitä siellä sit opitaan, kaikkia arkijuttuja.

Yksi vanhemmista kertoi, että varhaiskasvatus on myös päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä. Hän korosti sitä, että kasvatusvastuu on ensisijaisesti vanhemmilla. Vastauksista käy ilmi, että lapsen hyvinvointi on keskeisessä osassa ja siitä pidetään huolta yhteisesti.

V1: Tota, se on varmasti vanhempien ja päiväkodin yhteistyötä ainakin.

Aika paljon ja ensisijaisesti ainakin mun mielestä koti on vastuussa siitä.

Varhaiskasvatukselle on määritelty yhteiset linjaukset, joiden mukaan päivähoidon tulee tukea lasten kotikasvatusta ja vanhemmilla on lapsen kasvatusoikeus sekä vastuu. Kotikasvatusta tuetaan yhteiskunnan järjestämällä varhaiskasvatuksella. Päivähoito on suunnitelmallista, lasten hyvinvointia sekä kehitystä tukevaa ja tavoitteellista. Lapset ovat vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa, leikin merkitys on suuri. Vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteistyö, kasvatuskumppanuus on yksi keskeisistä linjauksista. (Valtakunnalliset varhaiskasvatuksen linjaukset 2002, 9.)

5.1 Vaikuttamisen mahdollisuudet päiväkodin varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuslaissa määritellään, että lasten vanhemmille tai huoltajille tulee järjestää mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa säännöllisesti varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki 5.8.2015/580, 7 b §). Keskustelin vanhempien kanssa tästä lain määräyksestä. He eivät tienneet lain asetuksesta, eikä vaikuttamisen keinoista ollut paljonkaan tietoa. Kaksi vanhempaa tiesivät keinoja, millä tavoin on mahdollista osallistua ja kokivat voivansa vaikuttaa. Kaksi vanhempaa olivat kokeneet vähemmän voivansa vaikuttaa päiväkodin varhaiskasvatukseen.

Keskeiseksi vaikuttamisen keinoksi suunnitteluun nousivat henkilökohtainen keskustelu päiväkodin henkilökunnan kanssa ja sitä kautta ideoiden esille tuominen.

V2: Mä oon sen kokenut et se on niin pieni yhteisö et sit aika hyvin pystyy

ottaa hihasta kiinni et jos on joku idea niin sen saa siinä sanottua.

Toisena suunnitteluun mukaan ottamisena vanhemmat kokivat hyvänä keinona kyselyt ja tiedotteet. Päiväkodilla järjestettiin toiminnallinen joulujuhla ja siihen saivat myös vanhemmat osallistua kertomalla omia joulunviettopajojaan. Kolme vanhemmista pitivät tätä kyselyä merkittävänä sekä hyvänä keinona osallistua suunnitteluun. Yksi vanhemmista

ei tiennyt, miten voisi vaikuttaa toiminnan suunnitteluun. Yksittäiset kyselytkin koettiin merkittävinä ja ehkä siksi, ettei kyselyjä ole ollut liian usein.

V4: On on otettu, kyllä tulee hyvin lappuja, että just tuli tää joulunaki. [...] Se oli se joulurata juttu, et piti kertoa mitä tehdään kotona. Et mitä on joulukaisen kotona joulujuttuja.

Kauhanojan päiväkotitoiminta on pieni ja tiivis yhteisö ja jokaisella vanhemmalla oli jonkunlainen kokemus toimintaan osallistumisesta tai mukana olemisesta. Vanhempien mukaan ottaminen toimintaan tapahtui kahden vanhemman kertoman mukaan lasten varhaiskasvatussuunnitelman keskusteluiden avulla. Päiväkodin henkilökunnan ja vanhemman välisessä kahdenkeskisessä keskustelussa on helppo tuoda esiin ideoita ja kertoa, minkälaista toimintaa lasten kanssa voisi olla vanhempien mielestä.

Eeva-Liisa Kronqvistin mukaan lasten varhaiskasvatussuunnitelmissa tulisi ottaa huomioon ympäristö, josta lapsi tulee. Vanhemmat ovat merkittävässä roolissa kertoessaan lapsesta tarinaa sekä tuomaan esiin lähipiirin sosiaaliset suhteet. Perhe sekä läheiset ihmiset vaikuttavat kiinteästi lapsen elämään. Suunnitelman tulisi kertoa lapsesta yksilöllinen tarina, jossa kerrotaan lapsen kiinnostuksen kohteet, lähiympäristö ja vuorovaikutussuhteet. Tavoitteena on keskustella sekä päättää yhdessä vanhempien kanssa, mihin kiinnitetään huomiota lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä. (Hujala & Turja 2011, 22-23.) Lapsille tehtävät varhaiskasvatussuunnitelmat tehdään aina vanhemman kanssa yhdessä. Nämä keskustelut ovat keskeinen kohtaamistilanne, jossa on mahdollista vaikuttaa.

V3: Ja sit just ku on näitä ku lapsen kans tehtiin se valmiustesti ja sit toiselle se reppukeskustelu niin niissä on oltu mukana.

Myös yhteiset tapahtumat esimerkiksi juhlat jouluna ja keväällä luovat toimintaan osallistumisen keinoja. Vanhemmat myös tiesivät ja olivat osallistuneet yhteisille retkille päivähoitoon mukana lasten kanssa. Sanallinen keskustelu päivittäin ja reissuvihkojen kirjoitusten kautta on kokenut saavansa olla mukana lapsen päivässä.

Yhteisöön kuulumiseen sekä yhteisöllisyyteen vaikuttavat jokaisen kokemukset. Yhteisöön liittymisen eli jäsenyyden perusteena on tuntee kuuluvansa joukkoon ja saada yhdessä tarpeet toteutetuiksi. Yhteisöissä sitoudutaan tekemään yhteisten tarpeiden hyväksi. Jokainen kokee yhteisöllisyyden yksilöllisesti Chavis ym. 1986, 25; McMillan & Chavis 1986,9 mukaan. (Marjanen ym. 2013, 20.)

V4: Tai sit jos olis jotain retkiä niin vois mennä mukaan. Niin sillai jos aattelee et vois mennä mukaan.

V1: Ja tietenki on nää vanhempainillat ja juhlat siinä on mut ei nyt varmaan sit muuta. Sanallisesti reissuvihkojen tekstien myötä.

Jokainen vanhempi koki voivansa vaikuttaa ja osallistua toimintaan halutessaan. Kokonaisuudessaan he olivat hyvin tyytyväisiä Kauhanojan päiväkodin toimintaan ja suunnitteluun. Vanhemmat kokevat, että heillä on riittävästi mahdollisuuksia osallistua sekä päästä mukaan toimintaan. Osallistuminen toimintaan ja kiinnostus toimintaa kohtaan on jokaisen henkilökohtainen valinta. Kuinka paljon haluaa olla mukana vaikuttamassa.

Päiväkodin varhaiskasvatuksen toiminnan arviointi vaikutti haasteellisemmalta aiheelta vastata. Yksi vanhemmista kertoi, ettei hän ole kokenut voivansa vaikuttaa arviointiin tai olla mukana arvioinnissa.

V2: Sitä ei kyl niin kauheesti oo siellä.

Lasten varhaiskasvatussuunnitelma keskustelut päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välillä ovat vanhempien kokemusten mukaan yksi keino olla mukana arvioinnissa ja vaikuttaa siihen. Yksi vanhemmista muisti, että Loimaan kaupungilla olisi jokin arviointi tai palautekysely. Hän ei kyllä muista vastanneensa kertaakaan kyselyyn. Keskeisimmäksi arviointi ja palautteen anto keinoksi vanhemmat kokivat suullisen palautteen. Henkilökohtaisessa keskustelussa pystyy arvioimaan sekä positiivisia, että negatiivisia asioita. Hyväksi keinoksi koettiin myös esimerkiksi sähköpostin tai tekstiviestin kautta kerrottu palaute.

V4: Vasu keskustelut, no varmaan sit suullisesti jos on jotain sanottavaa [...] Ja eiks sitä arviointityötä tehdä molemmin puolin.

V1: [...] se arviointi on sitä henkilökohtaista kanssa käymistä et jos on joku asia mikä mietityttää tai muuta niin sanoo sen.

Arvioinnin ja palautteen avulla on mahdollista parantaa sekä kehittää tulevaa toimintaa. On hienoa havaita, että Kauhanojan päiväkodin ilmapiiri on niin luottamuksellinen, että vanhemmat kokevat voivansa arvioida toimintaa kertomalla asian henkilökohtaisesti päiväkodin henkilökunnalle.

Arviointiasiantuntija Laura Revo kertoo artikkelissa Työvälineitä varhaiskasvatuksen arviointiin, että ensimmäisen kerran vuonna 2017 ryhtytään valtakunnallisesti arvioimaan varhaiskasvatuksen laatua eli toteutuvatko asetetut tavoitteet. Arviointia on ollut ennen henkilöstön itsearviointina, mutta valtakunnallisella arvioinnilla arvioidaan ulkoisesti ja arviointitavat voivat vaihdella. Tarkoituksena on arvioida lapsen oppimisympäristöä, onko se lapsen kehitystä sekä hyvinvointia tukeva. Karvi arvioi kaiken toiminnan korkeakoulutuksesta varhaiskasvatukseen ja se on kansallinen koulutusarviointi keskus. Tavoitteena on kehittää toimivia malleja laadunarviointiin ja toiminnan kehittämiseen. (Komi 2017, 17-19.) Vanhemmille tulee tarjota mahdollisuus olla mukana arvioimassa varhaiskasvatuksen toimintaa ja laatua.

5.2 Kasvatusyhteistyön merkitys

Toimiva yhteistyö päivähoidon henkilökunnan ja huoltajien välillä lisäävät lapsen turvallisuuden tunnetta ja kestäväää ympäristöä. Vanhempien osallisuuden lisäämisen tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista, kehitystä, kasvua ja oppimista. Kasvatusyhteistyössä korostuu avoin vuorovaikutus ja luottamuksellinen suhde työntekijän ja vanhemman välillä. Yhteistyössä molempien osapuolten tulee olla aktiivisia sekä kunnioittaa toisiaan. Vanhemmat voivat osallistua lastensa arkeen päivittäisten keskusteluiden avulla, jotka toimivat yhteistyön jatkumona. Päivähoidon työntekijöiden tulee huomioida erilaiset ja monimuotoiset perheet kunnioittavasti. (Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 33.)

Kaikkien neljän vanhemman kokemusten mukaan kasvatusyhteistyö kodin ja päiväkodin välillä sujuu hyvin. Molemmiin puolinen vuorovaikutus ja kommunikaation toimiminen nousivat esiin vanhempien haastatteluissa. Kasvatusyhteistyötä tapahtui päivittäin keskusteluiden avulla ja vanhempien toiveita on otettu huomioon.

V2: Joo onhan tos aika ussein niit kaikkii kyselyitä ja mitä ideoita vanhemmilla on.

V4: Varmasti just se et kommunikaatio on molemmin puolin ja toimii. Ja toimii hyvin mun mielestä. [...] ja just niin et pystyy välillä jos tulee jotain niin joustamaan hoitoajoissa. Et pystyy sit just auttamaan minun elämää ja pystyy sit auttaa heidänkin elämää.

V1: Aina kommunikaatio toimii ja otetaan huomioon jotain toiveita mitä sattuu olemaankaan.

Lapsen hyvinvoinnin ja kasvun sekä kehityksen kannalta tärkeää on vanhempien ja kasvatushenkilöstön välinen yhteistyö. Kun lapselle tärkeät ihmiset osaavat ja toimivat hyvässä yhteisymmärryksessä sekä sovussa keskenään, lapsen hyvinvointi lisääntyy. Kasvatuskumppanuuden ja yhteistyön lähtökohtana on luottamus ja avoimuus. Haastavat tilanteet ja ongelmat on helpompi selvittää, kun vuorovaikutussuhde aikuisten kesken on luottamuksellinen. (Suomen vanhempainliitto 2017.)

5.3 Vanhempien osallisuus

Yksi osallisuuden kokemuksen tärkeistä määritelmistä on ihmisen itsensä merkitys suhteessa muihin. Jokainen haluaa saada kokemuksen siitä, että juuri minä olen merkittävä ja minun sanomiseni merkitsevät jotain. Tavoitteena on toimi niin, että saa yhteisöltä hyvää palautetta. Tulee hyväksytyksi osana ryhmää ja ihminen saa yhdessä kokemuksen sekä tekemisen kokemuksen Jukka Mäkelä ja Niina Sajaniemi toteavat artikkelissa Vertaissuhteet muovaavat lapsen aivoja. (Reivinen & Vähäkylä 2013, 45-46.) Vanhemmat kokivat hyvin haastavaksi asiaksi osallisuuden käsitteen. Siitä keskusteltiin monesta eri näkökulmasta ja mitä osallisuus tarkoittaa lapsen näkökulmasta ja mitä vanhemman kohdalla. Haastattelun edetessä osallisuuden käsitteen ymmärrys helpottui ja asiasta saatiin aikaan vaihtelevia keskusteluita.

Osallisuus sanasta vanhemmat pohtivat myös onko se aina hyvä asia, voiko osallisuus olla huono juttu? Täytyykö kaikkien aina olla mukana vuorovaikutuksessa ja osallistua. Kaksi vanhemmista nostivat osallisuuden velvoittavuuden esiin, jolloin osallisuus voidaan kokea myös negatiivisena käsitteenä. Osallistumiseen ja mukana oloon kiinnitetään entistä enemmän huomiota.

V2: Niin olisko se velvoite vai niin osa voi pitää sen semmosena pakko pullana, kieltämättä kyl itteeki joskus aina jännittää et mitä siel nyt oikein on.

Yhdeksi osallisuuden kokemuksen elementiksi nousi yhteisöllisyys ja tiivis yhteisö. Sosiaaliset suhteet niin lasten kuin vanhempien kesken koettiin tärkeiksi. Päiväkodin yhteisön avulla perheet ovat luoneet uusia ihmissuhteita.

V2: Kyl mulla on ajatus se et mä siis oikein halusin et lapsi pääsee tohon päiväkotiin, ko se on täs niin lähellä [...] mä haluun et se ystäväpiiri on tässä sillai lähellä.

V3: [...] lapsilla on paljon kavereita. Ja vanhempien kanssa ollaan tekemisissä osan kans enemmän ja osan kans vähemmän.

Osallisuuden kokemus vaatii aina vuorovaikutusta toisten ihmisten kanssa. Ihmisen tulee voida kokea kuuluvansa osaksi ryhmää sekä itsensä tarpeelliseksi ryhmässä. Tässä on perusteena yhteisöllisyys sekä yhteen kuulumisen tunne. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 47.) Vastausten perusteella pienen päivähoitoyksikön etuna on tiivis yhteisö ja sitä kautta on tarjota osallisuuden mahdollisuuksia.

Päiväkodissa vanhemmat voivat kokea osallisuuden tunnetta ja mahdollisuutta osallistua päivittäin käytyjen keskusteluiden avulla. Tiedon kulku sekä tiedonkulun toimiminen ovat yksi keskeinen osa päivähoiton kulttuuria. Kun vanhemmat saavat tietoa lapsen päivästä ja heidät otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun, voivat he kokea osallisuutta. Varhaiskasvatus henkilökunnan tulee luoda mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa lapsensa arkeen. Vanhempien osallistuessa varhaiskasvatuksen suunnitteluun toteutuu vuorovaikutuksellinen kanssa käyminen, perheet ja päiväkotijakavat kasvatusarvot, jolloin kasvatuskumppanuus vahvistuu. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26.) Päivittäiset keskustelut ja toimiva kommunikointi nousivat esiin vanhempien vastauksista. Kodin arvojen ja periaatteiden kunnioittaminen sekä yhtenäiset toimintatavat kodissa ja päiväkodissa korostuivat yhden vanhemman haastattelussa.

V1: [...] mut kai se osallisuus on just tätä kommunikointia päiväkodin ja kodin välillä.

V3: [...] Mitkä ne on niin ku ne omat arvot ja periaatteet ja toimintatavat toiminta on kotona niin sit toivoo et toimittais samalla tavalla siellä päiväkodissa.

V4: No se miten mä osallistun lapsen elämään. Siis se mitä mä teen hänen kanssa esimerkiksi kotona kun ollaan ja mitä teen hänen kanssaan ja osallistun hänen päiväjuuttuihin. Päiväkodissa olen kiinnostunut lasten päivästä ja miten on päivät menny.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä tulee ottaa vanhemmat osallisiksi sen tekemistä. Vanhemmat saavat mahdollisuuden kokea osallisuutta, kun saavat kertoa

lapsesta. He voivat kuvailla minkälainen lapsi on kotona, mitä leikkii, kenen kanssa, mistä hän tykkää. Ketkä kaikki kuuluvat lapsen perheeseen. Vasukeskustelussa vanhemman kanssa voidaan käydä läpi lapsesta tehtyjä dokumentteja esimerkiksi videoita, valokuvia tai lapsen tekemiä tehtäviä. Vanhemmalla on mahdollisuus kertoa yksilöllisiä tietoja lapsestaan. (Kaskela & Kronqvist 2012, 21.)

5.4 Kehittämisideat

Aikaisemmin on tutkittu vanhempien osallisuutta ja kehittämisideoita vuonna 2008 julkaistussa Stakesin Vaikuta vanhempi- hankkeessa. Sen tavoitteena oli selvittää vanhempien näkökulma, miten laadukas varhaiskasvatustyö toteutuu yhteistyössä, varhaiskasvatusympäristössä ja millaisena vanhemmat näkevät varhaiskasvatuksen merkityksen. Vanhemmat saivat tuoda esiin varhaiskasvatuksen kehittämisideoita tämän pilotti-hankkeen kautta. (Kronqvist & Jokimies 2008, 17.)

Varhaiskasvatuksen ja päiväkodin toiminnan kehittämisen tavoitteena on parantaa kasvatusyhteistyötä sekä työn laatua. Vanhemmat saivat kertoa vapaasti omia kehittämisideoitaan tai muita mahdollisia parannusta vaativia asioita. Pääasiassa päiväkodin toiminta on hyvää eikä vanhempien kokemusten kautta tullut esiin suuria kehittämistarpeita. Kehittämistä ja muutosta tarvitsisivat päiväkodin tilat. Vanhemmat toivoisivat isompia tiloja, joissa toimia lasten kanssa. Päiväkodin piha koettiin epäkäytännölliseksi ja pieneksi. Siihen vanhemmat toivoisivat parannusta, koska sisätiloihin ja rakennuksiin ei pystytty vaikuttamaan.

V2: [...] ja tietysti se on vähän haasteellinen piha [...] Niin ja sit se päiväkodin piha on periaatteessa se on väärässä päässä.

V1: [...]Tietenki heille sois että heillä olis kivemmat tilat jos jotain parannettavaa on niin isommat tilat esim. se pihaki on aika pieni.[...]

Yksi haastateltavista toi esiin idean vanhempien osallisuuden lisäämisestä sekä mukaan ottamisesta. Hän ehdotti, että olisi muutaman kerran vuodessa olisi vanhempien kanssa yhteisiä suunnitteluiltoja. Pienissä ryhmissä keskusteltaisiin vanhemmat ja päivähoidon henkilökunta. Vanhemmat voisivat kysyä päivittäisistä rutiineista ja muusta toiminnasta lasten kanssa. Samalla voisi suunnitella toimintaa ja loppu kaudesta olla mukana arvioimassa ja sitä kautta kehittää seuraavaa kautta ajatellen toimintaa. Pienryhmissä vanhemmat uskaltaisivat keskustella enemmän.

V1:[...] vois sit jotain semmosia keskustelu hetkiä pitää, ja voishan se olla että kun on näit vanhempainiltoja niin oliski semmonen kaks, kolme, neljä vanhempaa ja sit joku henkilökunnan aikuisista. Ja sit siinä vois tulla semmosia ideoita ku olisi muutama yhdessä mut ei ehkä koko porukka.[...] et muutaman kerran vuodessa olis semmosia, ku nyt on aina se vasu keskustelu niin sit oiski jotain tällösi suunnitteluiltoja. Kuitenki kaikilla vanhemilla on aika erilainen ajatusmaailma ja erilaiset toiveet.

Vanhemmilta nousi esiin päivähoiton henkilökunnan kehitettävä asia. Päivähoidossa ovat yleisiä erilaiset tartuntataudit. Niistä tiedottaminen asiallisesti ja tarpeeksi ajoissa helpottaisi monen perheen arkea. Esimerkiksi jatkossa voisi kertoa aikaisemmin ja yleisesti esimerkiksi täiden löytymisestä tai muista lapsia koskettavista tartuntataudeista.

Viestintää ja kommunikaatiota helpottaviksi kehitysideoiksi nousivat sähköpostin käytön lisääminen tai puhelimen kautta lähetetyt kuvat esimerkiksi viikkotiedotteista.

V3: Yks juttu mikä mun tuli mieleen kehittämiseen olis heti niin näistä, [...] aina ku tullee se seuraavan viikon tiedote niin meiltä monesti jää se seuraava viikko, ettei me tiedetä yhtään ku mennään seuraavalla viikolla et mitä on tulevan. [...] jossain paikoissa on sähköposti. Sekin vois olla yks miten tiedotteen vois sit lähettää. [...] Vois sit tietty puhelimellakin lähettää kuvia, ku ottaa vaik kuvan siitä viikko tiedotteesta ja lähettää sen.

Yhtenä kehittämis ehdotuksena yksi vanhempi kertoi, että olisi hyvä tietää, millaista yhteistyötä tehdään alakoulun kanssa. Millä tavoin esikoululaiset ja alakoululaiset tekevät yhteistyötä ja kuinka paljon.

V4: Sen vois kyllä ihan mielenkiinnolla haluta tietää mitä on tehty ja mitä ne on tehny yhdessä. Vaikka ihan jälkikäteen.

Siirtymätilanteissa lasten hyvinvoinnin kannalta on tärkeää kasvattajien välinen yhteistyö. Lapsen siirtymistä esikouluun tai kouluun helpottavat tiedostetut mahdolliset yhteiset käytännöt kasvattajien ja opettajien välillä. Vanhemmille voi tulla kokemus siitä, ettei heillä ole enää niin paljon vaikutusmahdollisuuksia lastensa arkeen. Lapsen siirtyessä perusopetukseen kouluun tulee vanhemmista koululaisten vanhempia ja opettajien kanssa tehtävä yhteistyö ei ole enää päivittäistä Hannah Gorton & Jindal-Snape 2010 mukaan. (Karila ym. 2013, 8.)

Yksi vanhemmista ehdotti myös satutäti ideaa. Päivähoidon ulkopuolinen vierailija satutäti tulisi kertomaan lapsille satuja. Muutamissa kunnissa kirjastoissa ja lasten palveluissa on toiminnassa vapaaehtoisuuteen perustuva satutäti toiminta. Esimerkiksi Laihilla Mirja Lehtinen käy lukemassa satuja lapsille paikallisessa kirjastossa kerran viikossa. Tavoitteena on pysäyttää lapset kuuntelemaan elävää kerrontaa. Samalla mielikuvitus lisääntyy ja lasten keskittymiskyky paranee. (Pohjalainen 2015.)

Haastattelun tulosten perusteella sain yksityiskohtaisemman käsityksen siitä, missä on tällä hetkellä kehittämisen tarpeita Kauhanojan päiväkodissa. Samoin saa paremman kuvan vanhempien kokemuksista sekä kiinnostuksesta varhaiskasvatusta kohtaan. Vanhemmat keskustelivat aktiivisesti ja olivat kiinnostuneita päiväkodin varhaiskasvatuksesta.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Tutkimustulosten yhteenveto

Tutkimus tehdään, koska halutaan saada tutkimuskysymyksiin tai tutkimustehtäviin vastauksia. Tutkijan tulee näyttää toteen saamansa vastaukset. (Kananen 2012, 192.) Opin-
näytetyöni tavoitteena oli kehittää Kauhanojan päiväkodintoimintaa sekä parantaa kas-
vatusyhteistyötä.

Tutkin teemahaastattelusta saadun tiedon avulla vanhempien kokemuksia vaikuttamis-
mahdollisuuksista päiväkodin varhaiskasvatuksen toiminnassa. Haastatteluissa van-
hemmilla oli mahdollisuus kertoa, millä tavoin he voivat vaikuttaa varhaiskasvatuksen
suunnitteluun, toteutukseen sekä arviointiin. Suunnitteluun pystyi halutessaan osallistu-
maan henkilökohtaisten keskusteluiden avulla. Päiväkodin luotettava ja lämmin ilmapiiri
vaikuttivat positiivisesti vanhempien kokemukseen vaikuttamisesta. Molemmien puolinen
toimiva kommunikaatio oli yksi keskeinen asia, joka helpotti keskusteluita. Henkilökunta
kunnioittaa vanhempia ja vanhemmat päivähoidon työntekijöitä.

Vastavuoroinen vuorovaikutus keskustelijoiden kesken on dialogisen keskustelun lähtö-
kohta. Kaikki asianosaiset kunnioittavat toisiaan ja jokaista kuunnellaan tasavertaisesti.
Tarkoituksena on saada aikaan yhteisymmärrys ja helpottaa vallitsevaa tilannetta. (Ha-
kola 2016.) Vanhempien ja henkilökunnan välisessä yhteistyössä sekä keskustelussa
vuorovaikutus perustuu toimivaan dialogisuuteen.

Vanhemmat eivät olleet tietoisia siitä, että heidät tulisi ottaa mukaan toiminnan suunnit-
teluun. Päiväkodissa ei oltu tuotu esiin vaikuttamisen mahdollisuuksia tarpeeksi aktiivi-
sesti. Kuitenkin, vanhemmat olivat tyytyväisiä tämän hetkiseen tilanteeseen. He tietävät
voivansa osallistua enemmän toiminnan suunnitteluun, mutta eivät kokeneet sille tar-
vetta. Päiväkodilta saadut tiedotteet sekä kyselyt koettiin merkityksellisinä. Vanhemmat
kokivat saavansa vaikuttaa toimintaan yksilöinä. Kyselyt olivat perheille erityisiä ja saivat
vanhemmat osallistumaan aktiivisesti. Vanhemmat eivät kuitenkaan koe, että kyselyitä
tai tiedotteita olisi ollut liikaa. Tuloksista käy ilmi, että päiväkodin henkilökunnan kiinnos-
tus perheitä kohtaan lisää vanhempien aktiivista kiinnostusta varhaiskasvatukseen.

Maarit Vuorenmaa on tutkinut väitöstutkimuksessaan vanhempien osallisuutta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että vaikuttaminen palveluihin lisäsi vanhempien osallisuutta. Lisäämällä vanhempien vaikutusmahdollisuuksia käyttämissään palveluissa ja samalla osallisuutta, voidaan tukea perheen jaksamista sekä edistää hyvinvointia. Vuorenmaan selvitti tuloksissaan myös, että vanhempia pitäisi tiedottaa enemmän palveluista sekä vaikuttamismahdollisuuksista. (Vuorenmaa 2016, 83, 85.)

Päiväkodin päivittäiseen toimintaan osallistumista vaikeuttivat vanhempien päivätyöt. Lasten varhaiskasvatus tapahtuu päivällä lasten ollessa päiväkodissa. Toimintaan on siis haasteellista osallistua, jos vanhemmat käyvät päivätöissä. Kaikilla ei ole mahdollista järjestää arkivapaita, jotta olisi mahdollisuus osallistua esimerkiksi retkille. Vanhemmat tiesivät voivansa osallistua yhteisille retkille ja halutessaan kertoa ideoita, mitä päivän aikana lasten kanssa voisi tehdä. Yhteiset juhlat, vanhempainillat, kasvatust keskustelut sekä lasten reissuvihot ovat keinoja, joiden avulla on mahdollista olla mukana toiminnassa. Vanhemmat olivat tyytyväisiä päiväkodin tämän hetkiseen toimintaan ja tärkeimmäksi asiaksi nousi lasten viihtyminen päivähoitossa.

Päiväkodissa kasvatushenkilökunnan tulisi olla tietoinen ja kiinnostunut perheiden elämästä. Vanhemmat voivat saada arvokasta tietoa lapsestaan päiväkodin henkilökunnalta. Päiväkodissa hoitajien työ voi helpottua, kun he saavat tietää minkälainen lapsi on päivähoiton ulkopuolella. (Marjanen ym. 2013, 133.) Yhteiset tapahtumat antavat henkilökunnalle mahdollisuuksia tutustua lasten perheisiin ja lähipiiriin. Tärkeää kommunikation kannalta on tietää lapsen lähellä toimivat ihmiset.

Varhaiskasvatuksen laatua tulee arvioida, jotta toimintaa voidaan kehittää ja samalla tuodaan näkyväksi varhaiskasvatustyötä. Vanhemmat saavat mahdollisuuden olla mukana lapsen päivähoitossa ja kokevat osallisuutta saadessaan vaikuttaa varhaiskasvatuksen laadun arviointiin. Tärkeän työn näkyväksi tekeminen arvioinnin avulla auttaa kehittämistyössä pitkällä tähtäimellä. Ulkopuolisetkin toimijat saavat tietoa varhaiskasvatustyöstä kertovat Hujala ja Fonsen teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja. (Hujala & Turja 2011, 312.)

Toiminnan kehittämisen kannalta arviointi ja palaute ovat tärkeitä elementtejä. Vanhemmat kokivat helpoimmaksi ja tärkeimmäksi keskustelut sekä suullisen palautteen. Loimaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan päivähoiton laatua voivat vanhemmat arvioida vuosittain tehtävällä asiakaskyselyllä. Kysely tehdään yhteistyössä vanhempien kanssa. (Loimaan varhaiskasvatussuunnitelma 2015, 26-28.) Kukaan haastatelluista

vanhemmista ei ollut tehnyt kyselyä kertaakaan. Yksi vanhemmista oli kuullut, että sellainen on joskus tehty. Johtopäätöksenä tästä on, että päivähoidon henkilökunnan tulisi aktiivisesti tiedottaa arviointikeinoista. Kirjallinen arviointi ja palaute ovat parempi kuin suullisesti kerrottu, koska kirjallisesta jää dokumentti samanlaisena kuin vanhempi on sen tarkoittanut. Suullinen palaute tulee myös dokumentoida, mutta toisen ihmisen kirjoittamana siinä voi tulla tulkinta virheitä.

Yhteistyö päiväkodin ja perheiden välillä on merkittävässä roolissa toimivan kasvatusyhteistyön toteutumisessa. Tutkimuksen tuloksista nousi keskeiseen rooliin kommunikation toimivuus. Kasvatuskumppanuudessa on kyse molemmin puolisesta kunnioituksesta. Kaikki vanhemmat olivat tyytyväisiä Kauhanojan päiväkodin kasvatusyhteistyöhön. Viestintä toimii molemmin puolin niin henkilökunnalta vanhemmille, kuin vanhemmilta päiväkodin henkilökunnalle. Vanhemmat kokivat yhteistyön olevan päivittäistä sekä korostuvan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma keskusteluissa. Vanhemmat kertoivat, että kaikkien työntekijöiden kohdalla kasvatusyhteistyö toteutuu yhtä sujuvasti ja luontevasti.

Anne Teräväinen on tutkinut pro gradu- tutkielmassaan vanhempien ja kasvatushenkilöstön välistä vuorovaikutusta sekä osallisuutta edistäviä ja haittaavia tekijöitä. Tuloksissaan Teräväinen sai selville, että kasvatusyhteistyössä tärkeä elementti on luottamus ja vanhempien aseman ymmärtäminen. Tutkimuksessa vanhemmat kokivat, että päivähoidon henkilökunta osasi kuunnella heitä ja toimia empaattisesti. Keskiössä oli lapsen hyvinvoinnista huolehtiminen. (Teräväinen 2016, 50-53.)

Kun vanhemmat kokevat olevansa tärkeitä ja henkilökunta välittää perheestä, niin osallisuuden kokeminen vahvistuu ja sitä kautta kiinnostus varhaiskasvatusta kohtaan lisääntyy. Vanhemmat kokivat osallisuuden olevan kiinnostusta lapsen tekemisiin, yhteistyötä muiden lasta kasvattavien henkilöiden kanssa. Osallisuutta lisäsi mahdollisuus osallistua yhteisiin tapahtumiin lasten kanssa. Keskeinen asia osallisuuden kokemisessa on merkityksellisyys. On mahdollisuus vaikuttaa ympärillä oleviin asioihin ja päivähoidon toimintaan. Vanhempien ideoita kuunnellaan sekä ymmärretään. Kaikilla on mahdollisuus osallistua niin halutessaan.

Maija Tanneraho on pro gradu-tutkielmassaan selvittänyt mitä eri elementtejä kuuluu vanhempien kokemaan osallisuuteen. Mitkä asiat edistävät osallisuutta ja mitkä haittaavat. Tutkimuksen tulokset osoittivat luottamuksellisen kasvatusyhteistyön olevan merkittävä osa osallisuuden kokemusta. Yhteistyötä tehtiin päivittäisten keskusteluiden kautta

sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmien avulla. Tutkimukseen osallistuvat vanhemmat kokivat osallisuutta yhteisten tapahtumien kautta. Vanhemmille järjestetyt tapahtumat loivat luottamuksellista ilmapiiriä kasvatusyhteistyöhön. Osallisuutta lisäsi vanhempien kunnioittava kohtelu ja auttaminen. (Tanneraho 2014, 46-54.)

Kauhanojan päiväkodissa vanhemmat kokivat osallisuutta. Keskeisimmiksi osallisuuden kokemuksen keinoiksi nousivat päivittäiset keskustelut ja lasten varhaiskasvatussuunnitelma keskustelut. Kaikki vanhemmat olivat tyytyväisiä päiväkodin toimintaan ja henkilökunnan toimintatapoihin. Yhteisiä tapahtumia järjestetään ja osallistumalla sekä olemalla mukana on mahdollista kokea osallisuutta. Vuorovaikutus ympärillä olevien ihmisten kanssa on tärkein elementti osallisuuden kokemisessa. Vaikuttamalla toimintaan ja olemalla aktiivinen on mahdollista saada aikaan muutoksia sekä parannuksia.

Tutkimukseni tavoitteena oli Kauhanojan päiväkodin toiminnan kehittäminen. Kriittisesti kehittämistyötä lähestymällä tavoitteena voi olla palvelun tuottamisen kehittäminen. Tuotetaanko palvelua tehokkaasti ja laadukkaasti ja halutaanko palvelua vielä tehostaa lisää. (Toikko & Rantanen 2009, 163.) Tutkijana minun oli kiinnitettävä alussa huomiota, kenen näkökulmasta asiaa tutkin ja kuka hyötyy kehittämistyöstä. Tässä tutkimuksessa tavoitteena oli mahdollistaa paremmat käytännöt päiväkodille ja sitä kautta tehostaa henkilökunnan toimintaa sekä parantaa kasvatusyhteistyötä ja mahdollistaa sen avulla perheiden saama hyöty.

Kehittämisideoiksi nousivat viestinnän parantaminen kodin ja päiväkodin välillä. Vanhemmat ehdottivat, että sähköpostin ja puhelimen viestien avulla voisi nopeuttaa tiedon saamista. Kyselyt ja viikkotiedotteet koettiin hyvinä viestinnän välineinä, mutta sähköisessä muodossa niiden käsittely helpottuisi. Vaikutusmahdollisuuksia ja vanhempien osallisuutta voisivat lisätä yhteiset suunnittelu ja arviointi illat vanhemmille ja päivähoidon henkilökunnalle. Pienissä ryhmissä voisi tulla esiin hyviä ideoita kaikilta vanhemmilta. Vanhemmat toivat esiin päiväkodin pienet tilat. Rakennuksen tiloille ei voida tehdä muutoksia, mutta piha-alueelle olisi mahdollista tehdä muutostöitä. Vanhemmat kokivat päiväkodin pihan olevan pieni ja kaukana päiväkodin rakennuksesta. Muutoksia voisi tehdä pihan sijoitteluun tai kokoon. Varhaiskasvatusympäristön tulisi olla virikkeellinen ja lasten hyvinvointia edistävä.

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatusta tulee arvioida ja kehittää säännöllisesti. Kehittämistyöhön arvioinnin kautta mukaan tulee ottaa myös vanhemmat. Jokainen päivähoitoyksikkö voi paikallisesti päättää, millä tavoin

kehittämistyötä toteutetaan. (Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 60-61.) Kauhanojan päiväkodin henkilökunnan on mahdollista hyödyntää toiminnassaan hyviä kehitysehdotuksia. Vanhemmat toivat esiin vaikutusmahdollisuuksien lisäämisideoita sekä kasvatusyhteistyön parantamisehdotuksia. Johtopäätöksenä tulokista selvisi, vanhempien olevan tyytyväisiä Kauhanojan päiväkodin toimintaan ja henkilökuntaan. Luotettava ilmapiiri ja yhteisöllisyyden kokeminen koettiin positiivisiksi elementeiksi päiväkodin toiminnassa.

6.2 Jatkotutkimusideoita

Vanhempien osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien selvittämisen jälkeen voisi keskittää huomion lapsiin. Ryhtyä tutkimaan millaisia vaikutusmahdollisuuksia lapsilla on Kauhanojan päiväkodin toiminnassa. Lasten osallisuudesta on tehty tutkimuksia ja siitä löytyy jo tutkittua tietoa. Tapaustutkimuksen avulla saataisiin tarkkaa tietoa tietyn päiväkodin lapsiryhmästä. Jos vanhempien osallisuus lisää perheen jaksamista ja hyvinvointia, lapsen osallisuuden kokeminen edistää kokonaisvaltaisesti lapsen hyvinvointia. Tutkija voisi lasten kasvuyhteisöä ja sen muodostumista sekä vaikutuksia lasten osallisuuteen.

Kasvuyhteisöissä tavoitteena on yhteinen toiminta, luotettavuus, vuorovaikutus ja avoin toiminta sekä toisten kunnioittaminen. Lapsi on vuorovaikutuksessa aikuisten ja toisten lasten kanssa. Tärkeää osallisuuden kokemisen kannalta on kuulluksi tuleminen sekä lapsen mielipiteiden kuunteleminen. Jokaisen tulee kokea olevansa tärkeä. Osallisuutta edistää yhteiset tekemiset, niiden suunnittelu ja yhdessä oleminen. Lapset oppivat vuorovaikutustaitoja ja osallisuus ei ole vain jokaisen omakohtainen tunne vaan se tulee esiin toimintana ja konkreettisina tekoina Parkkinen & Keskinen 2005, 34; Eskel 2011, 14-17 mukaan. (Marjanen ym. 2013, 76-77.)

7 TYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimustyössä ja varsinkin ihmisten kanssa tehtävässä työssä tulee pohtia työn eettisyyttä ja hyvien arvojen mukaista toimintaa. Ketään ei saa loukata, työn tulee olla avointa ja luotettavaa. Tutkimusta tehdessä tulee ottaa huomioon muut tehdyt tutkimukset ja tutkijan tulee kunnioittaa muita tutkijoita sekä jo olemassa olevaa tietoa. Etukäteen tulee pohtia minkälaisia tutkimusmenetelmiä käyttää, ovatko ne eettisesti kestäviä menetelmiä. Kertoo Ari Hirvonen artikkelissaan Eettisesti hyvä tutkimus. (Hallamaa yms. 2006, 31.)

Aineistonkeruumenetelmänä käytin teemahaastattelua. Toteutin päiväkodin lasten vanhempien haastattelut yksitellen jokaisen vanhemman itse valitsemassa paikassa. Suostumuksen sekä kiinnostuksen haastatteluun kysyin kirjeen avulla. Saatekirjeessä (Liite 1) kerroin lyhyesti opinnäytetyöni aiheen ja pyysin luvan nauhoittaa keskustelun. Kauhanojan päiväkoti on pieni päivähoitoyksikkö, jolloin keskustelimme ohjaajani kanssa aineiston keräämisen eettisyydestä. Ajattelin heti, että toteutan haastattelut päiväkodin ulkopuolella, jotta vanhemmat voivat rennommin kertoa omista ajatuksistaan. Henkilökunnan mielestä oli hyvä ajatus tehdä haastattelut muualla kuin päiväkodilla. Haastateltavat vanhemmat kertoivat myös, että on hyvä, ettei henkilöllisyys tule julki kenellekään muulle kuin haastattelijalle. Tämä oli mielestäni hyvä valinta, koska tämä suojasi hyvin vanhempien yksityisyyden.

Aineistoa käsittelin nimettömästi vain omalla tietokoneella. Nauhoitin keskustelut puhelimen nauhoitus toiminnon avulla. Litteroituani haastattelut poistin nauhoitukset puhelimestani. Missään vaiheessa en ole nimennyt nauhoituksia. Puhtaaksi kirjoitetun aineiston lähetin vanhemmille sähköpostiin tarkistettavaksi. Tämän jälkeen poistin kaikki vanhemmilta saadut sähköpostiviestit. Huolehdin, ettei vanhempien henkilöllisyys ei tule missään vaiheessa muiden tietoon. Virallisen tutkimusluvan anoin tutkimussuunnitelman avulla Loimaan varhaiskasvatusjohtajalta (Liite 3.), joka sen myönsi 23.1.2017.

Teemahaastattelussa ja keskustelun avulla saavutetussa aineistossa tutkijan tulee pohtia omaa rooliaan. Pitää tutkimuksen ajaksi irrottautua muista rooleista esimerkiksi vanhempi, päiväkodintyöntekijä tai puoliso. Tutkija toimii haastattelijan roolissa haastattelun sekä keskustelun yleisien normien mukaisesti. Silloin ei voi työskennellä esimerkiksi oman vanhemmuuden normein mukaisesti. (Hallamaa yms 2006, 35.) Opiskelijana tutkijan rooli on vielä uusi opeteltava asia ja siihen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Eettisesti hyvän tutkimuksen tulee olla pätevä sekä luotettava. Tutkijan tulee ilmaista selkeästi sen, että on tutkinut sitä mitä on sanonut ja aikonut. Johtopäätöksiin liittyvät valinnat tulee olla johdonmukaisia ja aineistosta tehdyt tulkinnot tulee olla vastaavia toistensa kanssa. Luotettavuus eli reliabiliteetti muodostuu tutkimuksen toistettavuudesta. Toinen tutkija voisi tehdä saman tutkimuksen ja päätyä samoihin johtopäätöksiin. (Toikko & Rantanen 2009, 122.) Tapaustutkimuksessa tutkitaan tiettyä tapausta rajatulla ryhmällä, joten täysin samanlaista tutkimusta voi olla haasteellinen toteuttaa.

Tutkimustieteellinen neuvottelukunta on koonnut eettisesti hyvän tieteellisen tutkimuksen perusteita ohjeiksi tutkimuksen tekijöille. Tutkimusta tehdessä tulee ottaa huomioon vallitseva lainsäädäntö. Aineisto tulee kerätä, käsitellä ja esittää tarkasti sekä huolellisesti ja tutkijan tulee olla rehellinen. Käytettävien menetelmien tulee olla eettisesti kestäviä ja avoimia. Muita tutkijoita tulee kunnioittaa ja tulokset tulee esittää sekä raportoida oikealla tavalla. Tutkijan tulee huolehtia tarvittavista tutkimusluvista sekä muista mahdollisista sopimuksista työnantajien kanssa. Vastuu eettisten käytäntöjen toteutumisesta on pääasiassa tutkijalla itsellään. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012-2014.)

8 POHDINTA

Kokonaisuudessaan tutkimuksellinen opinnäytetyö on oivallinen oppimiskokemus, vaikka sen tekeminen on ollut minulle opiskelijana vaihteleva ja haastava prosessi. Aihepiiriin ja ehdotuksen sain opinnäytetyön toimeksiantajalta. Sain aloittelevana tutkijana vapauden päättää opinnäytetyön toteutuksesta. Tutkimustyöni aihe on vaihdellut ja muuttunut sekä niin sanotusti hakenut paikkaansa useasti. Aiheen muotoutuminen vei aikaa ja aiheutti haasteita konkreettisen tekemisen aloittamisessa. Tutkimussuunnitelman hyväksymisen jälkeen alkoi tuntua siltä, että opinnäytetyön tekeminen on mahdollista. Innostuin kirjoittamaan opinnäytetyötä kunnolla vasta konkreettisen aikaansaamisen jälkeen. Kiinnostus työtä kohtaa kasvoi ensimmäisten haastatteluiden jälkeen. Sain enemmän irti opinnäytetyön teosta. Päiväkodin henkilökunta tukivat ja kannustivat työn tekemiseen ja vihdoin tammikuussa 2017 alkoi tuntua siltä, että saan opinnäytetyöni oikeasti tehtyä. Tutkimuksen teon edetessä tulosten analysointiin koin tutkimukseni tärkeäksi ja merkittäväksi.

Opintojeni aikana olen tutustunut hyviin lähdemateriaaleihin, joita voi käyttää opinnäytetyössä sekä oikeassa työelämässä. Haasteita on tuonut aiheen laajuus ja rajaaminen. Minulla on kuitenkin ollut heti alusta asti tietynlainen näkemys, mitä aion opinnäytetyöllä saavuttaa ja millainen se tulee olemaan. Opinnäytetyön lähiopetuskerrat ovat olleet hyödyllisiä motivaation kannalta. Jos vain itsekseen pohtii omia asioita, ne ovat helposti solmussa. Yhteiset keskustelut ovat antaneet oivalluksia ja yksinkertaistaneet asioita. Opinnäytetyö vaatii kypsymistä ja aikaa, jotta oppiminen tapahtuu syvällisesti.

Itse koen hyötyväni erittäin paljon siitä, että perehdyn huolellisesti varhaiskasvatuslakiin, yleisiin linjauksiin ja valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Perusteita täytyy aina kerrata ja palauttaa mieleen, mikä on työn keskeinen tavoite. Mitkä asiat tulee olla keskeisiä ja millaisia eri painotuksia työhön kuuluu? Moniammatillinen yhteistyö korostuu. Ei ole tarkoitus ihan kaikkea tietää ja osatakaan jokaisen, vaan tavoitteena on hyödyntää jokaisen työntekijän henkilökohtaisia sekä ammatillisia vahvuuksia. Joka päivä voi oppia uutta ja omaa osaamista tulee päivittää ja kehittää säännöllisesti.

Kasvatusyhteistyön merkitys on syventynyt sekä laajentunut tutkimuksen myötä. Vanhempien kanssa on helpompi tehdä yhteistyötä, haastatteluiden jälkeen. Tilanteet olivat vähän jännittäviä, koska menin vieraan ihmisen kotiin itselleni vieraaseen ympäristöön.

Vanhemmat olivat kiinnostuneita opinnäytetyöstäni ja haastattelut sujuivat rennossa tunnelmassa. Aineistoa kertyi tarpeeksi ja pääsin tavoitteeseeni sekä sain vastaukset tutkimustehtäviin. Jotain parannettavaa, kun etsii, niin olisin voinut antaa vanhemmille tarkemmat kysymykset etukäteen. Kysymysten pohtiminen olisi voinut ohjata vanhempien vastauksia liikaa siihen suuntaan mitä pitäisi olla, eikä niinkään mitä on oikeasti tällä hetkellä. Yhdessä ja siinä keskustelun aikana läpi käydyt kysymykset antoivat todellisen kuvan tämän hetkisestä tilanteesta Kauhanojan päiväkodissa.

Hyödyllistä on ollut tutkimus ja kehittämistoiminnan kirjallisuuteen perehtyminen. Aikaisempien tehtyjen tutkimusten lukeminen on ollut helpompaa, koska on itsekin perehtynyt aiheeseen. Tutkimuskirjallisuus on mielestäni vaikea selkoista ja vaatii konkreettisen oman aineiston, jotta ymmärtää tutkimuksen prosessinomaisuuden. Itselläni oli välillä haastavaa löytää motivaatiota tutkimuskirjallisuuden lukemiseen. En tahtonut ymmärtää mitään, mutta vähitellen sain kiinni tutkimuksen teon ajatuksesta. Sen opin, ettei kannata ajatella liian vaikeasti. Uusia asioita on helpompi ymmärtää, kun käsittelee konkreettisia esimerkkejä.

Materiaalia, lähteitä ja tietoa on aiheesta paljon. Haastavaa on ajoittain ollut se, että löytää juurikin ne materiaalit, jotka keskittyvät täsmällisesti aiheeseen. Muutamia oikein hyviä materiaaleja on jäänyt prosessin aikana mieleen, joihin palaan myöhemmin ja uudestaan. Kirjallisuudesta on ollut hyötyä myös käytännön työssä. Koskaan ei voi oppia liikaa, aina saa uusia oivalluksia ja näkökulmia varhaiskasvatuksesta. Omia lapsia ei vielä ole, jolloin lähdemateriaaliin perehtyminen tapahtuu ammatillisesta näkökulmasta. Työni tuo esiin yhden näkökulman ja toivon sen herättävän ajatuksia ja kysymyksiä sekä oivalluksia omasta työskentelystä. Kirjoitan työni ammattilaisille ja arvostan suuresti varhaiskasvatus työtä tekeviä ammattilaisia.

Prosessin loppuun viemisessä on ollut suurena apuna opiskelijaryhmä sekä opettajat. Tahdon kiittää Helena Malmivirtaa, Anne Mertaa sekä Anssi Lähdetä. Työn mahdollistavana osapuolena on ollut työnantajataho Kauhanojan päiväkoti ja henkilökunta. Erityisesti kiitos Miia Nummilalle, joka kannusti jatkamaan työni tekemistä. Päättötyö on aina yhden elämänvaiheen päätös, mutta samalla uuden alku. Tästä eteenpäin olen uusien haasteiden edessä, mutta hyvät tiedot ja taidot takataskussa. Uuden ammattitutkinnon avulla on hyvä aloittaa uusi vaihe elämässä.

LÄHTEET

Aaltola, J. & Valli, R. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Cacciatore, R. 2017. Vanhemmuus- erikoisprojekti vai osa tavallista elämää? Viitattu 10.2.2017 <http://www.raisacacciatore.fi> i> Vanhemmille>Vanhemmuus> Vanhemmuus – erikoisprojekti vai osa tavallista elämää?

Hakola, J. 2016. Työkaluja toimivaan vuorovaikutukseen. Varhaiskasvatuksen ammattilaisille Kasvu. 2/2016. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry.

Hallamaa, J.; Launis, V.; Lötjönen, S. & Sorvali, I. 2006. Etiikkaa ihmistieteille. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura Tietolipas 211.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara P. 2005. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Holma, K. & Mälkki, K. (toim.) 2011. Tutkimusmatkalla. Teoria, metodologia ja filosofia kasvatustutkimuksessa. Helsinki: Hakapaino.

Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hurme, K. & Kyllönen, T. 2014. Turvassa! Vahvista lapsen turvallisuuden tunnetta ja varaudu vaaratilanteisiin. Jyväskylä: PS-Kustannus

Hurtig, J.; Laitinen, M. & Uljas-Rautio, K. (toim.) 2010. Ajattele itse! Tutkimuksellisen lukutaidon perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus.

Häkä, A.; Kuokkanen, H. & Virolainen, A. (toim.) 2014. Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. 3. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Taitto & paino. Tampereen Yliopistopaino Oy- Juvenes Print.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Taitto & paino. Tampereen Yliopistopaino Oy- Juvenes Print.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Karila, K.; Lipponen, L. & Pyhältö, K. 2013. Siirtymät varhaiskasvatuksen esi- ja alkuopetuksen rajapinnoilla. Viitattu 11.3.2017 http://www.opi.fi/download/154485_paivakodista_peruskouluun_2.pdf

Karling, M.; Ojanen, T.; Sive`n, T.; Vihunen, R. & Vile`n. 2009. 12., uudistettu painos. Lapsen aika. Helsinki: WSOY oppimateriaalit Oy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2012. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.

- Kauppila, E. 2016. Ihana perhe. Tietoisien vanhemmuuden ABC. Helsinki: Viisas Elämä Oy.
- Koivunen P. & Lehtinen T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Koivunen P. 2009. Hyvä päivähoito: Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Komi, T. 2017. Työvälineitä varhaiskasvatuksen arviointiin. Lastentarha- varhaiskasvatuksen ammatti- ja järjestölehti 1/2017. Lastentarhanopettajaliitto LTOL.
- Kronqvist, E. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadunarvioijina. Tuloksia Vainkuta vanhempi- selvityksestä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Kupias, P.; Peltola, R. & Saloranta, P. 2011. Onnistu palautteessa. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Loimaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 2015. Viitattu 31.5.2016 http://www.varhaiskasvatus.profiili.fi/SIRA_Files/downloads/PAIVITETTY_vasu_2015.pdf.
- Loimaan kaupunki 2017. Kauhanojan päiväkotit. Viitattu 19.2.2017 [loimaa.fi/kasvatus ja opetus>varhaiskasvatus](http://loimaa.fi/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus)>linkki varhaiskasvatuksen sivuille>päiväkodit>Kauhanojan päiväkotit.
- Lämsä, A. (toim.) 2013. Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Marjanen, P.; Marttila, M. & Varsa, M. (toim.) 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- MLL, Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Vanhemmuus muuttaa elämää. Viitattu 9.12.2016 [mll.fi>vanhempainliitto>tietokulma>vanhemmuus ja kasvatus>vanhemmuus muuttaa elämää](http://mll.fi/vanhempainliitto/tietokulma/vanhemmuus-ja-kasvatus/vanhemmuus-muuttaa-elamaa).
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Varhaiskasvatussuunnitelmat. Viitattu 10.3.2017 <http://minedu.fi/etusivu> > vastuualueet > varhaiskasvatus > varhaiskasvatuspalvelut.
- Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Pohjalainen 2015. Satutäti luottaa sanan mahtiin ja vanhoihin vehkeisiin. Viitattu 12.3.2017 <https://www.pohjalainen.fi/tilaajalle/maakunta/satut%C3%A4ti-luottaa-sanan-mahtiin-ja-vanhoihin-vehkeisiin-1.1954505>.
- Reivinen, J. & Vähäkylä, L. (toim.) 2013. Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytymisen. Helsinki: Gaudeamus Helsinki, Gaudeamus oy HYY yhtymä
- Ruusuvuori, J.; Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Osouskunta Vastapaino.
- Opetushallitus 2016. Varhaiskasvatus. Viitattu 25.10.2016 opetushallitus.fi > kasvatus, koulutus ja tutkimukset > varhaiskasvatus.
- Suomen vanhempainliitto 2017. Viitattu 2.2.2017 vanhempainliitto.fi > koti ja koulu > varhaiskasvatus
- Tanneraho, M. 2014. Vanhempien osallisuuden elementtejä suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu-tutkielma.
- Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos. 2016. Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä. Viitattu 24.10.2016 thl.fi > aiheet > lapset, nuoret ja perheet > työn tueksi > varhainen avoin yhteistoiminta ja dialogiset menetelmät > dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä.

Teräväinen, A. 2016. Kasvatusyhteistyö vuorohoidossa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu-tutkielma.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisssessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosa-keyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012-2014. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 1.3.2017 <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje>.

Uhlendorff, U.; Rupp, M. & Euteneuer, M. 2011. Wellbeing of families in future Europe challenges for research and Policy. familyplatform - Families in Europe Volume 1. Viitattu 10.3.2017 <https://el-dorado.tu-dortmund.de/bitstream/2003/28914/1/WellbeingOfFamiliesInEurope.pdf>.

Valli, R. & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Valtakunnallisen varhaiskasvatuksen yleiset linjaukset, 2002. Viitattu 7.6.2016 <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113591/kasvatus.pdf?sequence=1>.

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2016. Viitattu 29.10.2016 http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf.

Varhaiskasvatuslaki 2015. L. 8.5.2015/580.

Viljamaa, J. 2014. Kuka täällä oikein määrää. Lapsiperheen kasvatuskirja. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Viitattu 11.3.2017 <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98335/978-952-03-0019-7.pdf?sequence=1>.

Saatekirje vanhemmille

Hyvät Vanhemmat!

Hei olen Marjaana Järvenpää. Opiskelen sosionomiksi Turun ammattikorkeakoulussa viimeistä vuotta ja olen tekemässä opinnäytetyötä Kauhanojan päiväkotiin. Pyydän lupaa saada haastatella Teitä molempia tai vain toista vanhempaa.

Toiveena olisi saada teiltä vanhemmilta näkemys vaikuttamisen mahdollisuuksista sekä osallisuudesta. Tutkimuksen tavoitteena on kehittää Kauhanojan päiväkodin toimintaa. Haastattelun viittä (5) Kauhanojan päiväkodin lasten vanhempaa.

Haastattelut tehdään päiväkodin ulkopuolella, jolloin haastateltavien henkilöllisyys ei tule päiväkodin henkilökunnan tietoon eikä henkilöllisyys tule ilmi opinnäytetyössä. Teemahaastattelun keskustelun aiheina ovat vanhempien vaikutusmahdollisuudet varhaiskasvatuksessa sekä ideat ja kehitysehdotukset päiväkodin henkilökunnalle.

Haastattelu keskustelut pidetään Teidän mahdollisuuksien mukaan kotona tai Loimaan pääkirjaston kokoontumistilassa. Pyydän luvan saada nauhoittaa keskustelu. Haastateltavan henkilöllisyys pysyy salassa ja nauhoite tuhoetaan välittömästi aineiston käsittelyn jälkeen.

Ilmoitathan kiinnostuksesi ja halukkuutesi haastatteluun minulle sähköpostilla 15.2.2017 mennessä

marjaana.jarvenpaa@edu.turkuamk.fi

Haastattelut toteutan helmikuun 2017 aikana.

Kerro missä haastattelu olisi hyvä pitää (kotona tai kirjastossa) sekä Teille sopiva ajankohta.

Terveisin Marjaana

Teemahaastattelun kysymykset

- 1.Mitä on varhaiskasvatus?
- 2.Millaista on kasvatusyhteistyö ja miten se toteutuu?
- 3.Millä tavalla olette saaneet vaikuttaa päiväkodin toiminnan suunnitteluun?
- 4.Miten teidät on otettu mukaan päiväkodin toimintaan?
- 5.Miten vanhemmat voivat osallistua ja vaikuttaa päiväkodin toiminnan arviointiin?
- 6.Miten ymmärrät osallisuuden käsitteen?
- 7.Millaisia kehittämisideoita teillä on päiväkodin toiminnan kehittämiseksi?

Tutkimuslupa

Loimaan kaupunki
Sivistyspalvelukeskus
Päivähoitotoimisto
PL 129, 32201 LOIMAA

Kanta-Loimaantie 7 Puh. 02 76 110
32210 Loimaa

www.loimaa.fi
etunimi.sukunimi@loimaa.fi

Marjaana Järvenpää
sosionomi-opiskelija
Turun ammattikorkeakoulu

Tutkimuslupa

Myönnän tutkimusluvan Marjaana Järvenpäälle tutkimuslupa-anomuksen ja tutkimussuunnitelman mukaisesti. Tutkimuksen nimi on Mahdollisuuksia vaikuttaa! – Kauhanojan päiväkodin lasten vanhempien kokemuksia vaikuttamisesta. Tutkimuksessa haastatellaan viittä Loimaan varhaiskasvatuksen, Kauhanojan päiväkodin asiakasperheitä heidän suostumuksellaan.

Loimaalla 23.1.2017

Heidi Kauti
varhaiskasvatusjohtaja
Loimaan kaupunki

Tyypittelyn esimerkki

Kasvatusyhteistyö ilmenee vuorovaikutuksena ja kommunikaationa, jotka koostuvat alla olevan taulukon mukaisista asioista.

Luokka	Mistä koostuu:
Päivittäiset keskustelut	Vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välillä on kommunikaatioita sekä vuorovaikutusta. Siihen kuuluvat keskustelu lapsen päivästä, ajankohtaisten asioiden tiedottamista ja yleisesti keskustelua perheen arjen sujumisesta
Yhteisesti sovitut asiat	Päivähoidon henkilökunta ja vanhemmat sopivat yhdessä toimintatavat tai keinot tukea lasten hyvinvointia ja kehitystä, esimerkiksi lapsen kuivaksi oppimisen harjoittelua tuetaan kotona ja päiväkodissa.
Lasten varhaiskasvatussuunnitelma keskustelut	Yhteinen keskustelu hetki, jolloin sovitaan lapselle hyvinvointia ja kehitystä tukevat tavoitteet sekä sovitaan toimintatavat. Tärkeää on dialoginen vuorovaikutus ja vanhemman kunnioittava kohtaaminen.
Reissuvihko	Kodin ja päiväkodin välinen kommunikaatiokeino. Vihon avulla tiedotetaan yhteisistä asioista ja esimerkiksi hoitoajoista. Viestit menevät perille, vaikka vanhempi ei joka päivä käy päiväkodilla.
Vanhempien ideoiden kuuntelu	Vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa ja päivähoidon henkilökunta kuuntelee vanhempien mielipiteitä sekä ideoita. Vuorovaikutuksessa tärkeää luottamus ja kunnioitus.

